

ВІСНИК

VISNYSK

ЖЕСЕРЗАЛД

дуспільно ~ політичний місячник

РІК XXXI Ч. 10 (341)
YEAR XXXI № 10 (341)

ЖОВТЕНЬ 1977
OCTOBER 1977

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ «ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ»

ЗМІСТ

Сл. п. Ярослава Бандера	1
Р. Малащук — В останню дорогу...	2
Сл. п. Григорій Драбат	4
Пам'ять про М. Дяка	4
Л. С. Рихтицький — Дух Великого Генерала — наш дорожовказ	5
Ігор Калинець — Вітрова Дснька (поезія)	6
Михайло Кушир — Дослідження і навчання (продовження)	7
В. Я. — Советські плани досягнення світового панування (закінчення)	10
Іван Левадний — Конотопський переможець	13
Софія Наумович — огляд книжкових новин	16
Відродження монастирського життя	18
СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ	
Миррослава Ласовська — Наша єдність, молитва і праця — нескореній Україні	19
В. С-ко — Автор „Гедзя” і революціонери-емігранти	23
Суд над советською психіатрією	26
„Ольга Київська” — нова українська опера	28
„Перевихований” Захарченко і „Заява політв'язнів зони 35”	31
З життя Відділів	
Хроніка	

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

Ділмося сумною вісткою з усім нашим членством і українською громадою, що 17-го серпня 1977 року у шпиталі в Торонті на 60-му році життя померла.

бл. п. ЯРОСЛАВА з ОПАРІВСЬКИХ
БАНДЕРА,

вдова по сл. п. Голові Проводу Організації Українських Націоналістів — Степанові Бандері.

Народжена 14-го вересня 1917 року в Сяноці, Західна Україна, активна в українському студентському русі 1930-их років у Львові, к. член ОУН, член Об'єднання Жінок Ліги Визволення України.

Залишила в жалобі доньку Наталку Кучан з чоловіком Андрієм і дітьми в Німеччині, доньку Лесю, сина Андрія з дружиною Марією і дітьми в Торонті та близьчуюй далішою родину в Україні, Канаді і ЗСА.

Похоронено сл. п. Ярославу Бандеру на місцевому цвинтарі Парклаві.

Вічна їй пам'ять!

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЗВОЛЬНИЙ ФРОНТ

Замість квітів на могилу Покійної просимо складати пожертви на Фонд Візвольної Боротьби ім. Степана Бандери.

Сл. п. ЯРОСЛАВА БАНДЕРА

Провід Організації Українських Націоналістів ділиться сумною вісткою з націоналістичним активом й усію українською громадою, що 17 серпня 1977 р. в Торонті, Канада, відійшла від нас назавжди після важкої недуги дружину сл. пам. Провідника ОУН, довголітній член ОУН

сл. пам. ЯРОСЛАВА з ОПАРІВСЬКИХ БАНДЕРА

Покійна народилася 14 вересня 1917 р. у Сяноці в священичій родині. Батько її о. Василь був польовим священиком Української Армії під час першої Світової війни й загинув у бою проти поляків. Мати Покійної з двома маленькими дітьми — Ярославою й Левом, як учителька, мусіла пробивати-

ся крізь життя, одночасно працюючи над національним освідченням українського селянства. Мати Покійної й брат Лев загинули під час Другої світової війни. Брата Лева — члена ОУН — розстріляли німецькі окупанти України. А матір замордована серед досі невідомих обставин, коли повернулася з Польщі до свого рідного села.

Покійна студіювала в університеті у Львові. Членом ОУН стала ще за своїх студентських часів. Була арештована під час польської окупації ЗУЗ.

Під час кількарічного ув'язнення сл. пам. Провідника нацистською Німеччиною 1941 у поліційній тюрмі в Берліні і в концтаборі Саксенгавзен, коли Провідник стояв перед постійною загрозою смерті з рук Гестапо, сл. пам. Покійна мужньо з маленькою дочкою несла свій хрест. У часі дуже рідкісних відвідин у тюрмі, не зважаючи на нагляд Гестапа, їй вдавалося, з риском для себе, перебирати від сл. пам. Провідника вказівки для Організації, яка діяла в підпіллі на противінімецькому й притиському фронтах.

Після розгрому Німеччини, живучи у постійній погоні НКВД-КГБ за Провідником, а в перших часах після закінчення війни і з поміччю деяких західних інфільтрованих поліційних чинників, витерплювала мужньо з малими дітьми небезпечне життя скитання з місця на місце, доки 1959 р. московський окупант не досягнув своєї нікчемної мети — замордування Провідника. Цей найбільший удар Покійна сприйняла знову дуже хоробро й гідно, свідома своєї великої жертви, яку склала вся її родина для визволення України.

Уесь її життєвий шлях вstellenий був тернями і терпінням, але глибока віра в Бога й Україну тримала її при житті. Вона символізує жінку-страдницю України, що її уярмлює безбожницький російський окупант, жінку-страдницю, яка жертвує все найдорожче на шляху боротьби українського народу за його волю й державну незалежність. За Україну загинули її Батьки, Мати, Брат і Товариш життя, що став символом непереможності й героїзму нації. Про неї можна пафразувати слова Стефаника: „Ти дала одного, а я чотирьох”.

Покійна залишила в горі дочку Наталю з чоловіком Андрієм і дітьми, дочку Лесю й сина Андрія з дружиною Марусею й дітьми.

Провід ОУН складас Dітям, Внукам й усій Рідній близчій і дальшій в Україні й на чужині, вислови найглибшого співчуття.

Похорон Покійної відбувся в Торонто 22 серпня 1977 року.

Нехай чужа земля буде їй легкою!

Провід
Організації Українських Націоналістів

Р. Малащук

В ОСТАННЮ ДОРОГОУ...

(Прощальне слово над могилою Ярослави Бандери, Торонто 22 серпня 1977)

Далеко від України... і не в українську, а в чужу, сиру, холодну землю ми кладемо сьогодні любляче, добряче, струджене, страдницьке серце мами, бабуні, дружини-вдови по сл. п. Голові Проводу Організації Українських Націоналістів — Степанові Бандери — Ярослави з Опарівських Бандери. Тут, на чужому цвинтарі, серед чужих могил закінчила вона свою життєву дорогу...

Невідомі, а не раз і незрозумілі дороги, якими веде людину Господня рука.

Дороги... дороги... життєві дороги людей: вони різні — щасливі й нещасливі, радісні й сумні, світлі й тяжкі, вибоїсті, тернисті, що ними важко й трудно йти — дуже важкі, понад людські сили — дороги...

Такою преважкою дорогою — по терню й камінню було призначено йти Покійній Ярославі. Від самого початку.

Народилася 14-го вересня 1917 року на нашій Лемківщині, в Сяноці. Її батько священик-патріот відійшов з цього світу зарання. Вона його не пам'ятала. Мати учителька на селі виховувала її в патріотичному дусі, а як прийшов час іти до гімназії — віддала її на дальнє виховання до бабуні в Сяноці. Пізніше, в часі Другої світової війни її маму замордували польки, її брата розстріляли німці, 15-го жовтня 1959 року московський агент убив її чоловіка. Під такими ударами могла заломитися і впасти й найсильніша людина. Але Покійна Ярослава витримала, не заломилася.

Важкі, преважкі це були удари, важка понад сили була ця дорога для фізично не сильної жінки і матері трьох дітей.

Молода, повна енергії, ентузіазму, запалу, віри й бажання здобути науку, пізнати широкий світ і людей, пізнати український світ і працювати для нього — такою життерадісною, усміхненою виришила вона після закінчення середньої школи з найдалі на захід висуненої української землі — Лемківщини. („Лиш ти

однакове й незмінне далеке лемківське село...”, як написав поет Б. І. Антонич.) Із столиці Лемківщини — Сянока через столицю Покуття-Гуцульщини Коломию, куди вона приїздила на вакації до родини свого вуйка д-ра В. Ганьківського (а з Коломиї лише 32 км. до славного Космача) і де ми її пізнали ще й як спортсменку, що здобувала перші місця в змаганнях, здобуваючи й симпатії нашої молодої громади — прибула вона до центру нашого життя, до Львова. Йї не було тоді ще й 20 років.

А там — відомо, це ж були 1930-ті роки, це був час, коли народжувалася нова доба української історії — доба українського націоналізму. Силою безмежної посвяти, кров'ю і життям її сподвижників — вставала ця нова доба. Піднялася молода українська генерація, попереду націоналісти, залишний авангард народу — ОУН, борці-революціонери, що безстрашно йшли „у вогонь і в воду” за українську справу, поставивши своєю девізою „здобудеш українську державу або згинеш у боротьбі за неї!”. Це були роки завзятої, жертвенної боротьби, головно підпільної — за українську державу. ОУН виконувала відважні й на ввесь світ голосні чини.

Тож молода Ярослава пішла з своєю генерацією, пішла з нами, стала членом ОУН. А шлях борців ОУН був наперед відомий: посвятою сповнене життя, змаг, боротьба і — тюрми, Береза Картузька, а потім німецькі концтабори — Авшвіц, Саксенгавзен, Бухенвальд, Мавтгавзен, Ебензее та інші, і московські — Сибір, Норильськ, Мордовія, Воркута, Казахстан, Кенгір і їм же ність числа.

Наближалася велика світова буря й ОУН приготовлялася до збройної боротьби. І як грінув грізний час, то Похідні Групи, 10.000 членів ОУН рушили на Схід — на Київ, Полтаву, Донбас, Крим... 30-го червня 1941 року проголошено відновлення української держави у Львові, а далі по всіх містах і селах України, куди дійшли націоналісти-члени ОУН. А далі наша генерація почала війну в рядах многоти-

сячної славетної УПА під керівництвом Головного Командира ген.-хор. Р. Шухевича-Чупринки, що билася до загину вірна присязі: „здо- будеш або згинеш!”

Такий шлях стелився і перед Покійною Ярославою, шлях покоління, до якого вона належала.

Але в книзі її життя було написано інакше. Її призначено стати дружиною Провідника ОУН Степана Бандери і понести всі наслідки цього свого становища: життя в постійній небезпеці і тривозі. Зміна прізвищ, зміна місцевостей і мешкань, постійна небезпека, кожночасна готовість на важкі удари ворога. Ярославі було призначено жити особливим життям, її було призначено терпіти, приймати удари. І в таких преважких умовах прийшлося їй виховувати трьох дітей.

Ще перед проголошенням Акту 30-го червня 1941 року сл. п. Провідник ОУН Степан Бандера був інтернований, а потім арештований. Він сидів у тюрмі в Берліні, а далі в бункері концтабору Саксенгавзен. І треба було самій-самотній з маленькою донечкою Наталкою пробиватися крізь воєнне життя... І бути посередником — її як дружину допускали до тюрми на побачення з чоловіком — поміж Провідником ОУН і Організацією. А після концтабору треба було ще більше берегтися її кристися, змінювати місця посбути. І так було довгими роками. Бо постійно слідкував ворог, що робив всі заходи її укладав пляни, щоб знищити-убити Степана Бандеру, який став символом і прапором визвольної боротьби українського народу. Скільки треба було сили, енергії, витривалости, посвяти, щоб провадити таке небезпечне життя! І так треба було жити, під чужими прізвищами виховувати трьох дітей, дбати про всю родину. Жити, страждати, змагатися.

Аж прийшов найважчий удар: з руки ворога впав 15 жовтня 1959 року в Мюнхені її чоловік Степан Бандера. Завеликий був це удар на сили Ярослави.

Ще після похорону чоловіка Ярослава прийняла наше запрошення переселитися до Торонто, куди ми спровадили її з дітьми в жовтні 1960 року. Здавалося спочатку, що спокійне й унормоване життя скріпило її віdbудувало надірвані сили вдови. Ярослава почала брати

участь у громадському житті — бувала на сходинах, зібраннях, маніфестаціях, стала членом ОЖ ЛВУ.

Але це тривало недовго. Сили Покійної знов почали підупадати, і вона обмежувалася до свого приватного життя. І хоча була оточена повною опікою УВФ і друзів не змогла вже прийти до здоров'я. Щасливе одруження двох дітей, а далі внуки, якими вона тішилася, унормоване домашнє життя не привернули її життєвих сил.

І так вона відійшла від нас передчасно 17-го серпня, на 60-му році свого струдженого життя, залишивши в жалобі найближчу родину — дітей, внуків і всю нашу громаду. Пройшла важку дорогу, лише то тут, то там опромінену родинним щастям. Випила призначенну її чащу обов'язку, горя й болю до самого кінця.

А ми стоїмо ось тут на чужому цвинтарі над її могилою й віддаємо їй нашу найглибшу пошану і останній поклін.

Складаю наше глибоке її дружнє співчуття синові Андрієві з дружиною Марією й трьома дітьми, дочці Лесі, не приявній тут дочці Наталці з чоловіком Андрієм і двома дітьми в Німеччині, приявній тут ближчій і дальшій родині.

Від Проводу Організації Українських Націоналістів, від Світового Українського Визвольного Фронту, від друзів праці, змагу, боротьби, що там і тут, віддаю останній глибокий поклін Геройській Страдниці Ярославі.

На домовину кладу грудку землі з могили її чоловіка в Мюнхені — Провідника ОУН і української визвольної боротьби Степана Бандери. Нехай ця земля, що її зберегла Ярослава, з'єднає їх так, як були вони з'єднані в житті її як вони тепер з'єднані духовово.

Пам'ять про Неї залишиться між нами навжди!

ВІЧНА ІІ ПАМ'ЯТЬ!

ПІДТРИМУЙТЕ СВІЙ ЖУРНАЛ. ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА ОЧСУ”. НЕ ЗАЛЯГАЙТЕ З ПЕРЕДПЛАТОЮ.

Сп. п. ГРИГОРІЙ ДРАБАТ

Провід Організації Українських Націоналістів (ОУН) повідомляє з величим сумом і болем український націоналістичний актив і громадськість в Україні й на чужині, що 30 серпня 1977 року несподівано на пості в Лондоні помер на 57 році життя один із найвизначніших націоналістів-революціонерів наших днів

Сл. Пам. Григорій ДРАБАТ

Заступник Голови Проводу Організації Українських Націоналістів (революціонерів), Головний Редактор націоналістичного журналу „Визвольний Шлях”.

Покійний народився у селянській патріотичній родині 17 березня 1921 р. у Західній Україні.

Уже у своїх молодечих роках вклопачається у підпільну революційно-визвольну боротьбу ОУН, зокрема під час Другої світової війни на противімецькому й протиросійському фронтах. Своєю небуденою інтелігенцією, працьовитістю, ідейністю й жертвищністю звертає на себе увагу організаційних зверхників, які доручають молодому активістові складні й рисковні завдання, з яких він вив'язується зразково. Він належить до покоління борців сорокових років, які несли важкий тягар двофронтової війни. Працюючи на відтинку вишколів та пропаганді в ОУН на Рідних Землях, а згодом як старшина УПА, співформус ідейно-політично кадри УПА і революційного підпілля.

Опинившися з доручення Крайового Проводу ОУН і УПА на чужині, Покійний організує мережу ОУН і стає Тереповим Провідником ОУН, виявивши небудений талант організатора й глибокого, вдумливого автора-академіка. Він стає членом Проводу Закордонних Частин ОУН за часів сл. пам. Степана Бандери, згодом членом Проводу ОУН, довголітнім Заступником Голови Проводу, Керівником Секретаріату. Покійний виконує різні провідні функції в ОУН — у тому керманіча референтури кадрів, культурної політики, ідеології, політики й стратегії, редактора офіційного органу Проводу для кадрів ОУН. Він був автором оригінальних ідеологічних, програмових, політичних статей, зокрема важливими були його праці на організаційно-кадрові теми. Він глибоко розумів значення й вагу кадрів у революційній боротьбі. Покійний був безкомпромісово-принциповим революціонером у боротьбі за визволення нації, а водночас захисником всеукраїнського фронту патріотів-самостійників-соборників у боротьбі за розвал російської тюрми народів і відновлення Української Самостійної Соборної Держави. У своїй діяльності він особливо наголошував значення спільноти визвольної боротьби поневолених націй, об'єднаних в АВН.

Покійний був визначним громадським діячем, скітвірцем Союзу Українців у Великій Британії, довголітнім членом Керівних і Контрольних Органів СУБ-у, основоположником і членом Дирекції

УВС і УІС, провідним членом інших громадських організацій.

Це Його твір — „Визвольний Шлях” — найноважніший український націоналістичний суспільно-політичний і літературно-науковий журнал, якому Він присвятив тридцять років свого жертовного, трудолюбивого, благородного життя. Він поставив його на сьогоднішній високий рівень.

Революційна ОУН втратила непересічну людину, великого ідеаліста, кришталево чесного націоналіста, прямолінійного, скромного, що не любив розголосу, борця, посвятившого самопосвята аж до самопожертви, а при тому високої якості інтелектуального творчого працівника. Кличем його життя було — без етичного ідеалізму немає світоглядового націоналізму. Він був його живим втіленням. Його увага завжди була зосереджена на боротьбі української нації на Рідних Землях, підтримку якої ставив Він в ієрархії завдань кадрів ОУН на чужині на першому місці.

Не тільки революційна ОУН, але вся українська спільнота втратила в особі сл. пам. Григорія Драбата одного з найкращих патріотів, заступити якого буде незвичайно трудно.

Провід ОУН висловлює горем прибитій Дружині Покійного й усій Його Родині в Україні й на чужині своє найглибіше співчуття.

Похорон відбувся в Лондоні в п'ятницю 9 вересня 1977.

Нехай чужа земля буде йому легко!

**ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ**

ПАМ'ЯТЬ ПРО сп. п. М. ДЯКА

Новий документ з України

18 серпня 1976 р. помер в с. Кальна, Долинського району, Івано-Франківської області Михайло Дмитрович Дяк, один з найактивніших членів Українського Національного Фронту (УНФ), утвореного групою української інтелігенції Івано-Франківщини й Львівщини в 1963 р.

Михайло Дяк нар. 23. 8. 1935 р. в с. Кальна на Івано-Франківщині. В сім'ї росло 10-ро дітей, тому дитинство Покійного позначене голodom та поневірянням, яких зазнали всі селяни західноукраїнських земель у період партизанської війни 1944-52 рр. Середню освіту здобув у Витвицькій середній школі, служив у армії, після демобілізації вступив в офіцерську школу міліції.

Починаючи зі старших класів середньої школи, виношував пляни організації опору існуючому режимові. Проте після масивних арештів і зас-

лань на Сибір на 40-50 рр. наступив період загальної зневіри й дезорієнтації, куди йти, як діяти. Саме на цей час припадає юнацтво Михайла Дяка. Відгомін партизанської романтики спрямував його на навчання в офцерську школу міліції, де, на його думку, можна багато дізнатися такого, що допоможе в організації підпільного руху. Школу закінчив мол. ляйтенаントом. З 1957 р. виконував обов'язки дільничного міліціонера Долинського району й шукав однодумців.

Коли Дмитро Квецько і Зеновій Красівський висунули ідею організації УНФ, Дяк гаряче підтримав їх і з запалом взявся до праці. Він обладнував місце для друкарні, організовував матеріали для журналу „Воля і Батьківщина”, розвозив по Україні листівки, звернення, поширював журнал, словом був одним із тих, без кого УНФ не міг обійтися.

В 1967 р. Дяк був заарештований КГБ разом з іншими ініціаторами УНФ. Як активний член УНФ, а ще до того офіцер міліції Михайло Дяк викликав особливу лють карателів. Згідно з рішенням суду отримав 17 років неволі.

В тюрмі, концтаборах Дяк брав участь у всіх акціях на захист прав політ'язнів, „переви-

хованню” не піддавався, зате тяжка хвороба підкосила його сили й енергію. Коли адміністрація концтабору побачила, що смерть неминуча, його звільнюють по акту — актують, кожен в'язень знає, що це — смерть. Дяк прожив у домашніх умовах один рік, ввесь час запитуючи, а чи не наділили його цією хворобою карателі? Так і зійшов у могилу не дізнавшися правди.

Діягноза: рак лімфатичних вузлів.

Залишилося ще вісім членів УНФ, котрі були засуджені: Дмитро Квецько — в Мордовії — дуже хворий;

Зеновій Красівський — в Смоленській психлікарні, переніс інфаркт — важко хворий;

Григорій Прокопович — на засланні.

Інші: Ярослав Лесів, Василь Кулинин, Іван Губка, Ярослав Мелень, Микола Кацур — звільнені після вдбуття ув'язнення.

Всіх, хто не байдужий до долі ув'язнених членів УНФ, закликаємо підняти свій голос на їх захист: звільнити з психлікарні поета, прозаїка Зеновія Красівського, зменшити термін ув'язнення Дмитру Квецьку, аби їх не стрінула доля Дяка Михайла. Дяк вмер за велику ідею — ідея живе!

ДО 70-РІЧЧЯ НАРОДИН

ДУХ ВЕЛИКОГО ГЕНЕРАЛА — НАШ ДОРОГОВКАЗ

У своїй боротьбі наша нація мусить боротися не тільки з безпосереднім ворогом, ось як з москалями, але до того ще й поборювати байдужність, а то й ворожу впругтість так званого „світового сумління”, щоб світ визнав Україну, як політичну цілість, визнав український народ, як власника цієї цілості і визнав його право на самостійне, незалежне життя у своїй вільній державі. Не дарма ми боремося під прaporом визвольних змагань, не дарма стільки крові ми пролили.

Боротьба народу за його волю ніколи не проходить у якісь нез'ясованій площині, за якісь неясні цілі, під якимось неясним проводом, бо тоді це не боротьба, а тільки бунтівництво несвідомих політично мас. Боротьба нашого народу не проходить у такій площині. У нас ясні ідеали, ясні напрямні, ясні цілі.

Визвольні Змагання після Першої світової війни перейшли під символом Симона Петлюри, міжвоєнні змагання нашого народу перейшли під символами Євгена Коновальця, у Другій світовій війні символом нашої боротьби став Степан Бандера.

Шевченко колись мав право нарікати, що доля не дала нам ще нашого Вашингтона. Справді, Вашингтона не дала, але й годі уявити його в ситуації вісімнадцятого року в Східній Європі. Динамізм тодішнього большевизму був би проковтнув його без сліду, він не витримав би чотирьох років війни проти всіх своїх кровожадних сусідів.

Друга світова війна, що в основному розігралася на наших землях, поставила нас у далеко гірше положення, як Перша. Не було для нас змоги організувати регулярну армію, наші

• **Ha Gyihonyu koini**
• **Y creeny — mohini**
• **Bilipora, Utopka racee,**
• **ohno shee:**
— **Ugutan mené, Tatty,**
— **Mosaciam eopohni**
— **gyunnin,**
— **3 hinni mohipin najhinni,**
— **X modi gaijachin ha-jimmar.**
— **A Bitedp eepliphica:**
— **The rojunticha menjam gyitt**
— **nocectpoto,**
— **a noxoxun Xojuinni,**

BRITPOBA JONPKA

Top Kajneip

J. C. Pintukum

Михайло Кушнір

ДОСЛІДЖУВАННЯ І НАВЧАННЯ

(Продовження)

Дальше протиленство між світом науки й освітніми зацікавленнями та потребами стосується відношення до правди. Наука — з об'єктивного становища — є здобуванням знання, що відзеркалює дійсність. Цю дійсність прагне піznати кожна людина, і тому звертається з довір'ям до вчених. Але розвиток наукових дослідів переконує щораз виразніше, що стосунок науки до правди є зовсім інший, ніж постава супроти правди, характеристична для пресічної людини. Ця постава є нетерпелива й безкомпромісова: люди прагнуть знати, як це є „насправді” і хочуть знати це без всяких застережень. Дослідник теж шукає правду, але він в суті речі є напівсkeptиком, який знає, що не знайде її швидко і назавсіди. Цей розлад між освітніми потребами і знанням спричинив розбиття давнішої односторонньої ієрархії залежності учнів від учителів, учителів від дослідників. Усвідомлювання самостійності освітніх зацікавлень ставало виразом і скріпленням переконання, що спраглий освіти загал не може бути трактований як ринок збуту для механічно перещеплюваних наукових відомостей, але мусить бути заспокоєні його зацікавлення. Це був — уживаючи попереднього порівняння з господарської ділянки — своєрідний бунт споживачів проти диктатури продуцентів. Люди починали домагатися такої освіти, якої насправді потребували й шукали, яка задовольняла б їхні зацікавлення, давала відповідь на їх власні питання. Байдужніми до освіти, яка була тільки відблиском знання і не доходила до їх особовости.

На таких підставах почало визрівати нове поняття освіти. Освіту почали окреслювати не

як функцію плекання знайомості знання, а як функцію формування інтелектуальної культури людини. В зв'язку з цим починали змінюватися також завдання учителів. З речової точки зору — учителі повинні бути тільки посередниками, покликаними до плекання знайомості вислідів знання, але тепер вони почали бачити свою завдання глибше й поважніше. Щораз виразніше поняття учительського обов'язку перевувалося з функції переказування знання на функцію освіти людей. Поміж цими завданнями, які раніше видавалися ідентичними, треба було вибирати. Тип учителя почав диференціюватися: одним йшлося більше про знання, другим більше про учнів; перші ставали, у виникаючому конфлікті освітніх потреб і знання, по боці знання, другі по боці освіти. Але в міру того, як щораз глибше доконувалося усвідомлення, що освіта не є тільки відблиском знання, виникало зрозуміння, що вчитель не може бути тільки продавцем дібр знання, але що йому, в стосунку до дослідників, прислуговує якась самостійність.

Усе це свідчило щораз виразніше, що шляхи знання і шляхи освіти розбіжні, а проба тривалого їх згармонізування на основі переконання, що наука творить знання, а освіта плекає його знайомість серед людей — обманлива.

Наслідки конфлікту науки й освіти.

Плоди непорозуміння між наукою й освітою гіркі для обох сторін. Бо коли знання перестає добре задовольняти освітні прагнення і наукова праця перестає викликати освітній відзвук, коли слабне й рветься нитка запотребувань і доповнень, що пов'язує обидві ці ділянки, постають умовини, які гальмують розвій науки й поглиблennя освіти.

Наукову працю годі організувати на заклик, і вона не є вислідом матеріальних облегшень. Вона родиться і розвивається, як особиста потреба людей, що вірять у вартість свого труду. Ця віра може жити тільки в певній атмосфері, мусить черпати соки з землі. Байдужність збироти до цих зусиль скоріше чи пізніше знищить

в степу — полині,
повір моїй силі.

Їдуть козаки
не сходять з дива:
вчора могила як могила,
а нині на ній
Кам'яна Діва.

Пермський табір

науку. В самітному геройстві, врозріз з оточенням, без опертя і зрозуміння — марніс рід учених. Деколи генії потраплять творити в таких умовинах, але ми ніколи не довідаємося, скільки геніяльних людей змарніли в цих умовинах. Так в усіх ділянках культури. Але може ссобливо велику вагу має цей суспільний відзвук для науки, бо вона не родиться з надхнення й імпровізації, але вимагає довготривалих і систематичних зусиль. В суспільстві, яке не любить науки й не цінує її, дослідники живуть — уживаючи окреслень сучасної психології — в почутті меншовартості. Бо вони трудяться над чимось, що є тільки толероване, вони поза думками дійсного життя. Їхнє чудацтво просощенне, хоча не гідне похвали. В таких умовинах дослідники затинаються в перекорі її, живучи своїми справами, перестають дбати про суспільство. У виборі дослідів, чужих і байдужих для суспільства, якого є членами, в користуванні мовою і термінологією незрозумілою для ляїків, у відсторонюванні себе від усякої популяризації, — вони починають бачити способи підвищення власної вартості, своєрідну компенсацію почуття нижчості, яке в них витворює суспільна байдужність. Плекання науки стає таким чином родом протесту проти суспільного приниження. Але в цих умовинах не може постати глибша й цінніша наукова творчість.

Це суспільне визнання, якого потребує наука, може мати різні форми. Найповерховнішою і найнебезпечнішою формою є визнавання науки з відчюти за технічні облегчення, якими вона нас обдаровує. В такій атмосфері наука спадає на рівень утилітаристичної спекуляції. Цю небезпеку можна усунути тільки глибшим визнанням науки, виразом якого є власне освіта. Коли наука заспокоює освітні потреби, її цінують тоді за те, що є її істотою: дослідження. Коли наука зуміє давати відповіді на запити, коли допомагає організувати інтелектуальний лад у людях — тоді її люблять цінним і стимулюючим для дослідників способом.

Але розлад, що виникає між знанням і освітою деправує не тільки науку й дослідників, але також освіту її учителів.

Освіта, яка, будучи відображенням науки, не є заспокоєнням потреб і зацікавленням одини-

ці, стає в її відчутті чимсь штучним і примусовим. В окреслених шкільних чи професійних умовах людина мусить черпати відповідну освіту, але переживає її поверховно, не прагне її особисто і з власної волі. Під впливом таких переживань вона вчиться трактувати освіту виключно утилітарно й тратить здібність розуміти її шукати безінтересовну освіту. Ця небезпека дуже виразно виступає в школництві з переобтяженими програмами і достосованими до функції формування особовости. Людина, що виростає в таких умовинах, зберігає впродовж цілого життя відразу до поширювання і поглиблювання інтелектуальної культури, бо трактує завжди знання як накопичування байдужих фактів та осудів і не розуміє, чим може бути знання, особисто пережите.

Не краще дістється, коли освіта прагне бути „живою” і зриває зв’язок з наукою, бо тоді вона легко стає пропагандою. Легковажне ставлення до науки веде до поверховності в стосунку до правди. Бо, не зважаючи на те, який є наш погляд на об’ективну вартість науки, безспірним залишається факт, що вона є найнаполегливішим шуканням відповідальних і узасаднених осудів про дійсність. Легковажний стосунок до науки стає легковаженням людського труду, зарозумілою і нічим неоправданою жадобою починати все від нового. Наука вчить тягlosti зусилля, наголошує вартість систематичності. Освіта, що відмовляється від послуху науці, підпадає легко небезпеці надто швидкого формулювання і стає дресурою. Наука вчить обережності й субtelностi в окреслюванні законів і фактів, не визнає догматизму й поспіху. Тому дух науки оберігає освіту від змеханізування.

Шукання порозуміння між наукою й освітою: гуманістична точка зору

Мусимо знайти якийсь вихід з цього стану речей, що для науки, як і для освіти, є дуже шкідливий. Його шукають водночас учені й освітники, пробуючи окреслити вимоги, яким повинні відповісти наука й освіта, якщо їх шляхи мають зблизитися. В цих пошукуваннях, ведених різними людьми, з різних точок зору і в різних засягах, помітна, однак, певна одноцільність. Вона є вислідом нової, визріваючої по-

стави супроти цілої культури. Цю поставу окреслюють найчастіше старою назвою гуманізму. І хоч існують часто дуже великі різниці в докладнішому окресленні цього гуманістичного становища, однак є виразна й спільна засаднича точка зору. Її можна схопити в такий спосіб. Між об'єктивною і суб'єктивною культурою існує завжди певне напруження протитенств. Внутрішні потреби живих людей часто перехрещуються з сильними розвитковими тенденціями, що правлять наростанням витворів в обсязі об'єктивної культури. В кожній ділянці існують такі самостійні, речеві тенденції, і вони виявляють нахил трактувати людей як терен своєї експанції, як знарядя дії.

В господарській і політичній праці, в науковій і мистецькій діяльності, в релігійній і правній організації життя появляються подібні „перерости“ функції, і тоді світ витворів перестає формувати людину, втягаючи її в щораз більше винищувальну службу. Межу поміж таким діянням людини для добра об'єктивної культури, яке її розвиває й формує, і таким, яке її рутинізує й визискує, не завжди легко устійнити. Переступлення межі доконується часто непомітно. Ця небезпека тим більша, чим сильніший розвиток об'єктивної культури, чим більші можливості її самочинного наростання. Сучасна епоха — на думку гуманістів — страждає від великого переросту об'єктивного світу. В технічному розквіті, в скомплікованні політичних умовин, у розвитку промислу, в збільшенні продукції — в усіх ділянках щораз легше загибає людська придатність тієї цілої дійсності, людська вартість цих зобов'язань, які він вимагає від людини. Гуманізм є протестом проти притолочення людини об'єктивною культурою, проти трактування людини як знаряду її розвитку. Зарівно в господарській ділянці, як і в духовій та політичній ділянках прикметне те, що може виховувати людину, а умовини її життя прагне так передбудувати, щоб людина могла найкраще й найповніше розвиватися і поглиблюватися. І саме з уваги на це, таке становище приймає стару назву гуманізму, бо турбується людиною. Гуманістична точка зору — згідно з цим розумінням — не є жадним запереченням становища природознавства, є чимсь зовсім відмінним від цього противенства спеціальності, бо є способом цінування і про-

бою організування цілої дійсности з уваги на її позитивне значення для формування людини.

З цього становища переводиться сьогодні в різних ділянках критику існуючого стану речей. Так, наприклад, у господарській ділянці гуманізм протиставиться трактуванню людей як робітної сили і як ринку збуту для випродукованих витворів. Професійну працю треба організувати з уваги не на добро продукції, а на добро працюючої людини. Бо тільки така праця слушна й гідна, яка відповідає людині, яка її розвиває і внутрішньо поглиблює. Всяка інша є шкідливим невільництвом. Закони й інституції повинні бути такі, щоб людина, що живе серед них і виконує їх накази, могла духовно розростатися, а не деправувати. Також і об'єктивну духову культуру, в її традиційному й новочасному доробку, треба оцінювати з уваги на її силу впливу на людей. Тому, наприклад, музей і бібліотека не мають тільки переховувати предмети, але повинні активно служити процесові освіті й формування людини.

З цього становища, загально характеризованого, появляються в новому світлі проблеми науки й освіти. Протитенства між ними виникають — у значній мірі — внаслідок речевого їх розуміння, як функції здобування і популяризування об'єктивного знання. Коли переборемо такий спосіб розуміння, коли зробимо науку й освіту чимсь насправді важливим і цінним для людини, коли вони будуть допомогою людині в її внутрішньому розвитку, а не тільки закликатимуть її до служби як об'єктивний знаряд — виникне можливість їх глибшої сполучки. Постас, отже, питання, яке належить розглянути докладніше: як можна побороти речеву точку зору в обсязі проблем науки й освіти, як можна їх охопити зі становища гуманізму й окреслити як функції формування людини? Які засади потрібні для цього, в яких умовинах це можливе? Відповідь на ці питання вимагає передусім аналізи процесу вивчення, дослідження і навчання.

(Далі буде)

УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ
— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ
НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?

В. Я.

СОВЕТСЬКІ ПЛЯНИ ДОСЯГНЕННЯ СВІТОВОГО ПАНУВАННЯ

(Закінчення)

У советсько-китайські полеміці Хрущов обвинувачував китайський уряд у тому, що він хоче спровокувати атомову війну між ЗСА і СССР в надії, що в атмосфері війни ці країни знищать одна одну, і Китай тоді залишиться наймогутнішою державою в світі. Тому можна напевно сказати, що, доки існує незалежний Китай, атомова війна між ЗСА і СССР неможлива. Тоді виникає питання: якщо війна між цими країнами при існуванні незалежного Китаю неможлива, то яка ціль советського уряду перевершити американський військовий потенціал?

Советський Союз намагається здобути світове панування, але не ціною самознищення.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ ВІДДІЛІВ ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ В МАЯМІ

У Маямі діють 50-ий Відділ ООЧСУ і ще зовсім молодий Відділ ОЖ ОЧСУ. Використовуючи нагоду перебування на Флориді під час літніх вакацій організаційного референта ГУ ООЧСУ Володимира Мазура, його запросили на пленарне засідання Управ цих Відділів.

Засідання відкрив і ним провадив п. Володимир Бацвин — голова Відділу ООЧСУ. Секретарював п. Володимир Трач.

У першій частині ділових нарад орг. референт ГУ ООЧСУ коротко зреферував проблематику, яка стояла на окружних конференціях Організації Українського Визвольного Фронту. З огляду на далеку відстань 50-ий Відділ участі в цих конференціях не брав.

Після інформативного слова п. В. Мазура члени Управ Відділів поставили цілий ряд запитів, що стосувалися діяльності ООЧСУ та питань української визвольної політики. Висловлено ряд цінних, зокрема про виховання молодого покоління.

П. Володимир Мазур привітав учасників пленарного засідання із набуттям власного Дому, що стало центром українського національного, політичного, громадського й культурного життя на Флориді, зокрема в районі Маямі.

В другій частині нарад убговорено цілий ряд організаційних і господарських справ. Зокрема проведено підготову до відзначення Тижня Поневолених Націй, полагоджено справу розчислень з Головною Управою ООЧСУ та заплановано ряд імпрез у новому Домі на сезон 1977-78 рр.

Н. Н.

Одна з безпосередніх цілей советського уряду — досягнути контроль над Західною Європою. Він уже добився б цього, якби ЗСА не були членом НАТО. Тому советський уряд в першу чергу намагається створити такі умови, щоб ЗСА залишили НАТО. Один із можливих засобів досягти цього — примусити уряд ЗСА збільшити витрати на озброєння до таких розмірів, щоб американський Конгрес вирішив, що вони непосильні для економіки ЗСА. Безперервне збільшення советської військової моці передбачає цю ціль. Навіть уже тепер частина членів Сенату вимагає виводу американських військових з'єднань з Європи та інших частин світу. Це ще не є залишення Америкою НАТО, але в усякому разі наближення до цього.

Суттєва також форма контролю, що його Советський Союз хоче встановити над Західною Європою. Така форма сдержала називу „фінляндизація” — існуючі відносини між Фінляндією і Советським Союзом. Фінляндія не має майже ніяких військових сил і ніяких укріплень на кордонах, так що кожного дня советські війська можуть окупувати цю країну. Економіка Фінляндії майже цілком залежить від договору з Советським Союзом, і коли в Фінляндії ворожа до Советського Союзу партія готовувалась прийти до влади, то советський уряд погрозою розірвати економічний договір перешкодив цьому. Час від часу президент фінляндської республіки приїздить до Москви, щоб одержати інструкції на майбутнє для „скріплення дружби”. Наскільки фінляндизація виявилася прийнятною формою міжнародних зносин для ЗСА та західноєвропейських країн виявила європейська конференція в Гельсінках, на якій фактично фінляндизація була схвалена як одна із форм міжнародних зносин.

Фінляндизація Фінляндії виявилася можливою з допомогою договору, що був вимушений географічним положенням тієї країни. Західна Європа в такому положенні не є, але вона не має нафти і з допомогою контролю над нафтою Західної Європу можна також фінляндизувати. Ця ідея почала здійснюватись за Хру-

щова, коли Москва погодилася побудувати для Єгипту гідроелектрівню на Нілі. При чому ціллю її було захоплення не джерел нафти, а шляхів її підвозу до Західної Європи. Для цього советський уряд почав спішно розбудовувати військову флоту і домагався дозволу від Єгипту побудувати військові бази на Суезькому каналі, а також від Південного Ємену на острові Сукотра і пізніше в Сомалі. Наскільки відомо тепер у Сомалі така база знаходиться в процесі будування. В Єгипті советський уряд витратив за американськими підрахунками біля шести мільярдів доларів (цебто більше, ніж вартість усієї оброблюваної землі в Єгипті) на будову греблі через Ніл, на озброєння єгипетської армії та на будову фабрик.

В 1971 р. советський уряд почав спішно організувати армію на советсько-китайському кордоні і тому відмовився підтримати Єгипет в наступі на Ізраїль. Можливо також, що советський уряд був заплутаний у спробі вбити президента Єгипту Садата. Все це привело до розриву дружніх відносин між Советським Союзом та Єгиптом, і таким чином будова советських військових баз на Суезькому каналі не здійснилась. Розбудова ж військової флоти Советського Союзу продовжується.

Кількістю військових суден у Середземному морі советська флота вже перевищує американську. Президент Картер у своїй виборчій кампанії обіцяв американському народові зменшити військові витрати Америки від 5 до 7 більйонів доларів. Політика західноєвропейських держав посилює ізоляціоністські настрої Америки. Кожна спроба американського уряду збільшити частку західноєвропейських держав у НАТО зустрічає гостре заперечення збоку їхніх парламентів. Утворюється враження, що Америка затурбована безпекою Європи більше, ніж самі західноєвропейські країни.

Таким чином безперервне збільшення советської військової моці діє поволі, але вірно. Питання виникає тільки, як довго советські народи можуть нести такі величезні жертви. Практика довела, що досі советський уряд, видимо, не зазнає спротиву в його внутрішній політиці, не кажучи вже про зовнішню.

Труднощі ж виникають у зв'язку з природою советського військового потенціалу. Советська

військова машина не виробляє ніяких продуктів для народу, а тільки вживає їх. Країні матеріали, кваліфіковані інженери та робітники використовуються на советських військових заводах. При чому інженери та робітники цих заводів одержують вищу платню і забезпечуються кращим житлом, ніж інженери та робітники звичайних заводів. Багатомільйонові маси вояків, що відбули військову службу, де вони були в кращих умовах, ніж населення, не хотіть іти на роботу з низькою платнею, наприклад, в колгоспи. Вони вимагають для себе кращих житлових умов, ніж населення, і таким чином створюють додаткове напруження в країні.

Зброя, що її продукують військові заводи, внаслідок швидкого розвитку військової техніки, старіється і тому постійно вимагає оновлення. Із збільшенням військового потенціалу це оновлення росте в квадраті. Ясно, що така непродуктивна частина промисловості може існувати тільки коштом продуктивної і тому має межу свого об'єму. Видимо Советський Союз не досяг цієї межі, і тому щорічно його військова міць зростає. Але в усякому разі зрості військового потенціалу Советського Союзу утворює советському урядові і країні щораз більші труднощі.

Советський уряд ясно розуміє небезпеку безмежного збільшення військового потенціалу і тому шукає засобів використати той потенціал, що його вже Советський Союз має. Найбільш імовірна акція збоку Советського Союзу тепер зосереджена на Середземному морі. Американські фахівці у зв'язку зі швидким зростом советської флоти в Середземному морі вважають, що американська середземноморська флота втратила свій домінуючий стан. Дальше збільшення советської флоти поставить американську флоту в критичне положення.

Стан американської флоти в Середземному морі залежить також від політичного стану Італії, де з'явилась можливість приходу до влади комуністів. Другий чинник, що може вплинути на стан американської флоти в східній частині Середземного моря, є смерть Тіто і наступний розпад Югославії. Внаслідок такого розпаду Советський Союз може одержати морську військову базу на Адріатичному морі. Якщо

американські спеціялісти ознайомлені досить добре з військовою силою советської середземноморської флоти, то про головні советські морські сили, основна база яких знаходиться в Мурманську, відомості дуже обмежені. Советський уряд має повну можливість посилити свою флоту на Середземному морі коштом північноатлантическої.

Цілком зрозуміло, що ні захиstitи Італію від її комуністів, ні Югославію від розпаду Америка не може — це суперечить її конституції. Советський же уряд в цих питаннях має вільну руку і як треба буде почати війну, він її почне.

Найбільша слабість Советського Союзу на морі є відсутність незамерзаючих баз з виходом у відкрите море. Тому Мурманськ став військово-морською базою, не зважаючи на його клімат та віддаленість від морських шляхів. Найкращі советські морські бази знаходяться на Чорному морі, але вони відрізані від відкритого моря протоками, що контролюються Туреччиною. Кожний військовий корабель, кожний підводний човен, щоб вийти з Чорного моря в Середземне, повинен одержати дозвіл від турецького уряду. У випадку військових дій в цьому районі Туреччина має право закрити протоки для проходу всіх військових суден. Туреччина є членом НАТО.

За Сталіна Москва докладала багато зусиль, щоб захопити контроль над протоками. Це їй не вдалося внаслідок протидії Америки. Наслідники Сталіна припинили спроби захопити протоки силою і налагодили з Туреччиною дружні відносини: настільки, що турецький уряд пропускає всі советські військові кораблі через протоки в Середземне море проти бажання інших членів НАТО. Советський уряд домагається виходу Туреччини з НАТО. Стосунки між Америкою і Туреччиною досить натягнені, хоч Америка вклала величезні кошти для утворення військової моці Туреччини.

Якщо в Італії прийдуть до влади комуністи, то Туреччина буде повністю ізольована від Західної Європи, і їй прийдеться вирішувати питання: з ким бути, з Америкою чи з ССР? Це питання стоятиме перед Туреччиною також, якщо советська флота в Середземному морі досягне повну перевагу над американською. Як-

що будівництво советської флоти буде провадитись так швидко, як останнім часом, це відбудеться в найближчі роки. Якщо все ж таки Туреччина не розірве з Америкою повністю, то советський уряд має повну можливість втягнути Туреччину у війну з її кровними ворогами Грецією та Болгарією, використовуючи, наприклад, становище на Кіпрі; допомогти Греції захопити Кіпр, використовуючи свою флоту. Покійний президент Кіпру Макаріос був у дружніх стосунках з урядом Советського Союзу. В кожному випадку в якійсь формі Москва буде намагатись одержати контроль над протоками з Чорного моря, чого даремно намагався царський уряд на протязі 150 років.

Значна частина нафти доставляється в Західну Європу не тільки через Суецький канал, але й великими танкерами навколо Африки. На цьому шляху советський уряд утворює військові бази в Сомалі, в Мозамбіку, Анголі, що стала комуністичною з допомогою кубинських військ, та в Порт-Гвінії, що став комуністичним завдяки советській зброї. Коли американський уряд обвинував уряд Сомалі в тому, що він дав правс советському урядові побудувати в Сомалі військову базу, уряд Сомалі категорично це заперечив і запропонував американському урядові прислати когонебудь для перевірки. Група американських сенаторів прибула до Сомалі, але їм не дозволили оглянути нове будівництво, заявляючи, що там советська адміністрація, яка не хоче бачити американських сенаторів.

Все це доводить, що советський уряд провадить на полегливу роботу, щоб укріпитися на шляхах достави нафти до Західної Європи. При наявності домінуючої військової флоти та військово-морських баз, советський уряд в слішний момент матиме можливість припинити доставу нафти Західній Європі, посилаючись на те, що це роблять незалежні держави. Якщо до цього додати ізраїльсько-арабські відносини, то стає цілком зрозуміло, що советський уряд матиме повну можливість спровокувати війну на шляхах достави нафти до Західної Європи, не будучи формально відповідальним за неї. Якщо це буде необхідне, советський уряд навіть може розпалити „невеличку війну“ як це було в Анголі, не ризикуючи викликати атомову війну.

Іван Левадний

КОНОТОПСЬКИЙ ПЕРЕМОЖЕЦЬ

(У 320-ліття обрання гетьмана І. Виговського)

Велика Українська Національна Революція під проводом Богдана Хмельницького струснула основами Польщі і привела до створення могутньої української козацької держави. Бачачи нещирість своїх союзників-татар, великий Богдан, щоб мати оперта противопоставлення польських зазіхань на українську незалежність, уклав Переяславську унію з московським царем у надії, що спільність віри і національних інтересів забезпечить непорушність цього союзу. Але московська нещирість і намагання підкорити собі Україну скоро наочно виявилися, і Богдан Хмельницький став шукати нових союзників в особі Швеції та Семигороду, з якими думав спільно покінчити з Польщею і відірватись від Московщини.

Несподівана смерть гетьмана в самому розпалі здійснення його сміливих плянів була страшним ударом для України, яка втратила незаступного провідника. Місце гетьмана зай-

.....

Друга безпосередня ціль советського уряду — здобути контроль над Китаєм або зруйнувати його, якщо одержати контроль не вдастся. Китай стоїть на шляху советського уряду до світового панування. В 1969 р. советський уряд був готовий почати превентивну війну з Китаєм, щоб зруйнувати його підприємства, які продукують атомову зброю. З цією ціллю советський уряд намагався визначити ставлення американського уряду до такої війни. Коли з'ясувалось, що Вашингтон рішуче проти, Москва відмовилася від свого плану і вирішила тільки укріпити кордон з Китаєм, стягнувши туди мільйонову армію. Наскільки серйозно советський уряд розглядає становище на китайсько-му кордоні доводить будівництво стратегічної залізниці між озером Байкал і Тихим океаном довжиною біля 1000 миль з вічною мерзлотою на декілька сотень миль на північ від вже існуючої залізниці, що проходить уздовж советсько-китайського кордону. Це величезне будівництво віддзеркалює дійсну ситуацію в тій частині світу.

няв довголітній співробітник і дорадник Богдана Хмельницького, генеральний писар Іван Виговський, який мав також великі задуми і укладав широкі пляни, але не мав тієї популярності, що його попередник, не знайшов належного зrozуміння та оперта в народніх масах, і це обумовило трагедію його особисту і всієї України.

Коли народився Іван Виговський не встановлено. Походив він з шляхетського роду гербу Абданк з Овруцького повіту на Київщині. Батько його Євстахій Виговський був власником села Гоголева на Київщині.

Іван Виговський виховувався в Київській Колегії і по скінченні її вступив до війська, до служився до ранги поручника, а в 1629-1636 роках став намісником луцького підстароства і якийсь час канцеляристом у Києві.

У 1648 році, коли спалахнула Велика Українська Національна Революція під проводом Богдана Хмельницького, Виговський був покликаний до війська і в передовому загоні Степана Потоцького, сина коронного гетьмана вирушив втихомирювати Україну. В бою на Жовтих Водах він був поранений і потрапив у полон до татар. Але Богдан Хмельницький, що зізнав Виговського і цінив його здібності, викупив його з неволі і взяв до себе на працю.

Енергійний, працьовитий Виговський ввійшов у довір'я гетьмана і з 1648 року став військовим, а з 1650 року — генеральним писарем. Він зразково зорганізував військову канцелярію, дібрав собі талановитих співробітників і виховав багато урядовців та дипломатів. Разом з ним у гетьмана працювали його брати: Данило, що одружився з донькою Богдана Хмельницького Оленою, полковник Біхівський, Костянтин — полковник Волинсько-Турівський, з 1658 року — генеральний обозний, Федір — посол гетьмана до Москви і Польщі, Василь — з 1658 року полковник Овруцький.

Під проводом Виговського, що виявив близкучі дипломатичні здібності, канцелярія писаря стала найважливішим урядом, який керував зовнішньою і внутрішньою політикою. Вигов-

щою як окрема держава з власним урядом, військом, сеймом, адміністрацією, валютою. Умови унії виробив канцлер гетьмана Юрій Немирич.

Московський уряд, що у відповідь на виповідження йому війни проголосив Виговського зрадником і вимагав обрання нового гетьмана, під враженням Гадяцької угоди став шукати шляхів до замирення. Виговському обіцяли забути всі його „гріхи”, але він уже знав ціну московським обіцянкам і відмовився від переговорів.

З початком війни Москва організувала низину повстань проти Виговського. Зима припинила військові дії. З початком 1659 року після невдалої зустрічі з князем Куракіним Виговський здобув Миргород. Москва вислали проти нього величезну армію на чолі з князем Трубецким, яка обложила Конотоп, де з двома полками замкнувся ніженський полковник Григорій Гуляницький. Багато тижнів тривала оборона, під час якої козаки виявляли безприкладну відвагу.

Вимушеною затримкою москалів біля Кононтопу скористався Виговський. Він діждався прибуття з Криму військ свого союзника — татарського хана, щоб разом рушити до Конотопу визволяти оточеного Гуляницького. Щоб перешодити об'єднанню козаків з татарами, Трубецькою вислав перед свою армію, але вона 9 липня 1659 року потрапила між двох фронтів — козаків та татар і зазнала ницівної поразки. В цей час загін козаків, непомітно проправшившись у вороже запілля, зруйнував міст через річку Соснівку і греблі, так що вода розлилась по берегах, роблячи навколоїні землі непрохідними для руху війська і артилерії.

Оточених й притиснутих до річки, москалів розгромлено. 30 тисяч вояків загинуло, безліч іх, в тому числі двоє воєвод опинились у полоні. Здобувши повну перемогу під Конотопом Виговський обложив Гадяче.

Мілітарний успіх під Конотопом відкривав Україні вільний шлях аж до Москви, куди козацьке військо могло йти слідами Конашевича-Сагайдачного і продиктувати там свої умови миру.

Але розклад і розбиття в українському таборі не дали змоги скористатись з тих великих

можливостей. Похід запорожців на чолі з кошовим отаманом Іваном Сірком, противником Виговського на Крим змусив татарське військо припинити бойові операції і поспішити додому боронити свої оселі. Але ще до їх повернення Сірко залишив Крим і вдарив на Чигирин, гетьманську резиденцію, так що Виговський з військом, замість переслідувати москалів, змущений був перейти на правий берег Дніпра, щоб захищати свою столицю.

Тим часом у різних місцевостях України спалахнули проти Виговського повстання козаків, незадоволених його спілкою з Польщею. Автора Гадяцького трактату Немирича вбито. Підтримані Сірком, повстали полковники Тиміш Цюцюра і Василь Золотаренко. У Брацлаві проголошено гетьманом Юрія Хмельницького.

У вересні 1659 року Виговський змушений був залишити козацьку раду в Германівці на Київщині. Нова рада в Узині коло Білої Церкви позбавила його гетьманської влади і передала булаву Юрієві Хмельницькому.

Виговський виїхав до Польщі, де дістав від польського короля титул державного сенатора, київського воєводи і Барське старство. З 1662 року він виявив себе як активний член Львівського братства і заступник інтересів українського населення.

Коли на українських землях почалися суперечки поміж двома гетьманами, Павлом Тетерєю і Іваном Брюховецьким, Виговський пробув знову здобути булаву і нав'язав таємні зв'язки з запорожцями. Боячись суперництва Виговського, Тетеря почав інтригувати проти нього і закинув йому участь у Корсунському повстанні проти поляків. При мовчазній згоді короля польський полковник Себастіян Маховський заарештував Виговського в Корсуні, і 19 березня 1664 року Виговський був розстріляний.

Тіло Виговського його дружина перевезла до Галичини і поховала у Скіті Манявському.

В українській літературі Виговського як національного героя зобразили Іван Нечуй-Левицький і Богдан Лепкий, а в недавньому мінулому — Юрій Тис. Натомість сучасні письменники на советській Україні, Петро Панч та Нatan Рибак і драматург Любомир Дмитерко, висвітлили його як зрадника. Урядове стано-

Софія Наумович

ОГЛЯД КНИЖКОВИХ НОВИН

Зупинимося на трьох книжках-спогадах з підпільної й повстанської боротьби України проти поляків, німців і москалів. Написали їх два галичани й один придніпрянський: Дмитро Грицько Цяпка: „Горить ліс!”¹⁾ Богдан Казанівський: „Шляхом Легенди”²⁾ та Василь Плющ: „Боротьба за Українську Державу під советською владою”³⁾

Дві перші різняться від третьої жанром і стилем, а в'яже їх усіх опис боротьби наших формаций без огляду на штучні кордони і брак зв'язку поміж підпіллям Східної й Західної України. Епопея Д. Цяпки проходила зі сходу на захід, пригоди Б. Казанівського розігравалися якраз у протилежному напрямі, В. Плющ займається виключно діями східнього підпілля.

Д. Цяпка, як виходить, мав командну роль і багато подій насвітлив „з першої руки” на основі врятованих записок. Другий, у згоді зі скромним заголовком своєї книжки, поставив в осередку розповіді — героя-Командира, осяяного бойовою легендою, звідки й пішло його псевдо. Обидва автори добре володіють оповідацьким стилем, обидва не позбавлені своєрідного гумору що-то „хоч біда, то все гоц”, чи „на те є лихо, щоб з ним боротися!” Цей козацький, іноді „шибеничний” гумор підтримував бадьорий дух в УПА у її розлучливій боротьбі на кілька фронтів, цей прецінний дух, якого стратеги всього світу впоюють у своїх вояків...

На жаль, але згідно з правдою, в обидвох книжках розкинені прикрі натяки на міжпартійну ворожнечу й брак узгіднення у спільній боротьбі, які дуже часто в нашій історії перехиляли перемогу на бік противника!.. Не обійшлося без неї й у 40-их рр., а бувало й таке, ***** вище до Виговського висловила Велика Советська Енциклопедія (2-ге видання), яка писала: „Як зрадник і запроданець інтересів українського народу, Виговський був попередником зрадника Мазепи. Українські буржуазні націоналісти звеличували Виговського і Мазепу, використовуючи їх як прapor боротьби проти російського і українського народів”.

Що наші, хоча б і не великі, державнотворчі чини, дехто намагався звести до „смішного”, а то й злочинного діла, замість включити його в безперервний ланцюг наших визвольних змагань. Про ці прояви говорить Д. Цяпка на ст. 35, 58, 65 та ін., а Б. Казанівський на ст. 222, 247 і дальших. До речі, цей останній помилково описує на ст. 239-40 проголошення відновлення державності 30 червня 1941 р. Воно відбувалося не „помпезно” в Оперовому театрі у Львові, а в скромній бібліотечній залі т-ва „Просвіта”, Ринок ч. 10. Проте, для самого акту — ця скромність не має найменшого значення. Тим, хто критикує у зв'язку з цим його важливість, хай прочитає книжку Голди Меїр („Мое життя”, в-во Ляфонт, Париж 1975), з якої довідається, що жиди, які мали куди кращі умови, ніж українці, коли 1949 р. вигас англійський мандат над Палестиною, — проголосили свою незалежність також у бібліотечній залі Тель-Авівського музею, і присутніх було рівно 200 осіб, — приблизно стільки, що й українців у „Просвіті”. (До речі, цікаво із цієї книжки довідатися, що авторка, ставши міністром праці, вела так ощадно своє міністерство, що його працівники, від сторожа до міністра, харчувалися в спільній кантині. А порівняємо це з тими „бенкетами під час чуми”, на які висаджувалися наші дипломатичні місії (див. Є. Онацький „На похилій площі”) під час Визвольних Змагань, — то соромно стас за наше „гохштаплерство”.

Українській Видавничій Спілці в Лондоні завдачуємо видання (чи не передсмертне) праці д-ра В. Плюща про підпільну боротьбу Східної України, яку ми звикли уявляти собі пригнобленою, заляканою і здеморалізованою московським терором. З Плющевої книжки (з числами, датами й фактами) довідуємося, що українські патріоти не тільки ширili національну свідомість серед народу, але й чинно відбивали удари окупантів. Крім численних селянських повстань (яких досі ніхто не зрахував!), члени визвольного підпілля, зокрема СВУ і СУМ, нападали на московські тюрми і визволяли в'язнів, не гірше за козацького отамана Гамалію,

як теж виконували наступальні терористичні дії у відповідь на московське безправ'я. (Про це читаємо на ст. 40, 72, 74-5, 100-103 й ін.). З цієї цінної книжки довідуємося про те, що сучасний „самвидав” — це продовження колишнього, коли „різні вірші ходили по руках, і статті Донцова з „ЛНВісника” (ст. 72).

Усі ці три книжки, що вийшли 1973-1975 рр. — це цінний вклад у нашу мемуаристику з цієї найважливішої ділянки нашого життя — з визвольної боротьби за державність України.

**

Окремо слід відмітити дві книжки з огляду на їхню небуденність — у першому випадку, і чужомовність, — у другому. Перша „Харків, Харків”... — О. Семененко,⁴⁾ на яку з'явилася багато прихильних рецензій у нашій пресі, друга, французькою мовою, „Секретні місії в Україну” бельгійця Г. Самсона де Жерара.⁵⁾

Семененко, людина великої культури, зумів змалювати слобідський Харків, вибігаючи епізодично в інші міста й села України, водночас реалістично і поетично. І так же вміло схарактеризував харківських та київських, міщан, зокрема інтелігенцію. Родоводи цієї інтелігенції сягають козацьких, іноді й княжих часів, а

АТОМОВІ СТАНЦІЇ В НЕБЕЗПЕЦІ

Саботажі на американських атомових станціях і реакторах змусили Нуклеарну Регуляційну Комісію (НРК) посилити заходи безпеки, але експерти твердять, що ці заходи недостатні, щоб забезпечити станції проти саботажів.

Від 1969 року зареєстровано понад 170 спроб ушкодити, а то й знищити цілий ряд атомових станцій, про що вперше повідомляє НРК.

В цілях поборювання тероризму НРК зажадала, щоб на кожній з 63 атомових станцій збільшено в кожній зміні число сторожів на 10 озброєних напівавтоматичними рушницями і забезпечених алярмовою системою. Якщо бодай одного сторожа звільняється з праці або він сам працю кидас, змінюється на станції всю систему замків і ключів. Проте і всі ці заходи не гарантують станції проти нападу з гелікоптерів озброєних автоматичною зброєю терористів.

„Десятьох сторожів недосить, щоб відбити напад десятьох терористів-„камікадзе”, рішених на все, щоб осягнути свою ціль”, — твердять експерти.

Спроби ушкодити або й висадити в повітря атомові станції зареєстровано також у Франції, Аргентині і Англії.

славні їхні традиції переплітаються з банальними, а то й неславними фактами, які в дальших поколіннях проявляються в гостріших формах. Коли випускник Київської академії інженерів Москву чи Петербург, щоб „нести культуру й освіту серед темних москалів”, то вже у XIX ст. він був служняним вислужником царизму „задля кар'єри”, а за большевиків ставав „членом партії” або чека, що майже те саме, з єдиним завданням: переслідувати українських патріотів. До речі, про такі назви як „чека”, „сова” і т. п. автор пише на ст. 99 так: „Єсть назви, що їх не перекладають на інші мови... не можна Сталіна назвати „фюрером”, а про Центральну Раду в російському перекладі не скажете „Центральний Совет”... Це наче в альбом тим, хто „українізує” московські словесні винаходи і пише „радянський” зам. советський, як це підкреслено вживають усі вільні народи. Проте й сам Семененко, не зважаючи на сказане, вживає московське слово „єврей, єврейка” (аж тричі на ст. 202) зам. українського „жид”, „пункт” зам. „точка”, „художній” зам. „мистецький” тощо. У прецікавому розділі „Майстер провокації в харківській управі” автор розкриває того самого Полуведька, що спричинив убивство полк. Коновалця. Читаючи, дивується довірливості наших революціонерів, зокрема близьких до особи Полковника, які допустили „кур'єра” із неперевіrenoю „пачкою” аж до самого Бождя! Та чи багато змінилося в нашій ментальності й досі? Адже завжди знаходяться люди, які твердять про існування „шляхетних” москалів, які „щиро” бажають волі Україні!...

**

З книжкою Самсона де Жерара „Таємні місії в Україну” складна справа. З одного боку, це добре, що бельгійський письменник описав французькою мовою пригоди молодого українця, народженого на Заході і вихованого в українському дусі, який забажав чинно допомогти визволитися Україні, з другого ж, яка шкода, що автор не мав змоги побувати в Україні та як слід зрозуміти ті нестерпні обставини, які унеможливлюють не то саботажі, але й побут чужинця в СССР. Його герой не тільки виконує саботаж у фабриці рільничих машин у Кам'янці Подільському, але й замотує та розмотує слідство проти кгбівського злочину, ловить ін-

формації підпільного радіо, відвідує „відмінний від інших колгосп, що складається виключно з українців, вороже наставлених до советів” (ст. 77) і спокійно повертається в Європу, де надолужує підсоветські невигоди люксусовими подорожами з гарною Катериною, яку так прославляє: „Моя велика Катерина, більша за імператрицю всіх Русей” (ст. 43). Усе це ми гостро висміяли б і засудили в українського автора. Бельгійцеві ж мусимо простити його абстрактно-утопічну фантастику (що він сам стверджує у своїй „Пересторозі автора”), — хоча б за його „український патріотизм”, який висловлює він устами наших емігрантів у Бельгії й Франції, як теж мешканців України. І хто зна, може о. д-р Богдан Курилас правильно пише у своєму післяслові до цієї книжки: „Поява книжки... приходить у добру хвилину, щоб підбадьорити й підсилити рух української незалежності. Коби цей роман знайшов широкий послух у вільному світі!” Дай Боже!..

¹ Дмитро-Грицько Цялка: „Горить ліс!”, УВСпілка, Лондон, 1975.

² Богдан Казанівський: „Шляхом Легенди”, спомини, УВС, Лондон.

³ Василь Плющ: „Боротьба за Українську Державу під советською владою”, УВС, Лондон, 1973.

⁴ Олександер Семененко: „Харків, Харків...” обкл. Ореста Слупчинського. Сучасність, 1975.

⁵ Самсон де Жерар: „Місіон секрет ан Юкрен” (Таємні місії в Україну), роман, вид. „Ля пансе універセル”, Париж, 1975.

ВІДРОДЖЕННЯ МОНАСТИРСЬКОГО ЖИТТЯ

„Я пішов до монастиря з великим страхом. Я думав, як зможу виповнити своє серце в пустелі самодин, бож я тішився широкими зв'язками з людьми, любив товариство жінок, своїх сестер і братів, кохався в музиці і відвідував концерти в Александрії майже кожного тижня... Але в пустелі я почув замість симфонічних концертів небесну музику...”

Ці слова сучасного пустельника, Убогого Матвія, могли б написати пустельники з ранніх часів християнства, які заміняли були приємності міського життя на поневіряння в пустелі. Матта ель Мескін (Убогий Матвій) — основоположник відродження монастирського життя у Коптській Церкві в Єгипті.

Копти, що становлять ледве 10% населення Єгипту, релігійно споріднені з Східною Ортодоксальною Церквою в літургії і доктринах. Як і в інших Східних Церквах монахи, стаючи єпископами, віді-

грають поважну роль. І в той час, коли число монахів у західніх релігійних громадах невпинно зменшується протягом останніх десятиліть, а дев'ять коптських монастирів у Єгипті майже спорожніли, останнім часом наплив людей, які вступають до цих монастирів раптом прибрав на силі. Хоч Єгипет є країною мусулманською, немає сприятливішого місця для відродження монастирського життя, як у цій країні. Це ж бо тут уперше в IV столітті постали численні монастирі, які взорували свої устави на прикладах життя анахорета св. Антонія Пустельника. В VII стол. перед арабською інвазією в Єгипті було вже 50.000 монахів.

Сучасне відродження монастирського життя, що почали відзеркалює релігійний ренесанс, викликає ентузіазм серед коптського населення. Студенти коптського університету проводять усі свята в монастирях. Постають окремі „родини”, які спільно моляться і працюють. Навіть по закінченні університету чимало молодих професіоналів вступають до монастирів. Наприклад, 50 монахів у монастирі св. Макаріоса включають шість лікарів, п'ять фармацевтів і двадцять інженерів.

Великий вплив на відродження релігійних почуттів справив таємничий аскет, який з'явився був у Долині Нілу в 1935 р., провів 35 років у піщаній печері і зник під час подорожі до Єрусалиму в 1965 році. Кремезний і бородатий, знаний лише як Раб Христа, він запалив на духовий подвиг двох людей, які пізніше стали Александрийськими Патріярхами — Папами Коптської Церкви.

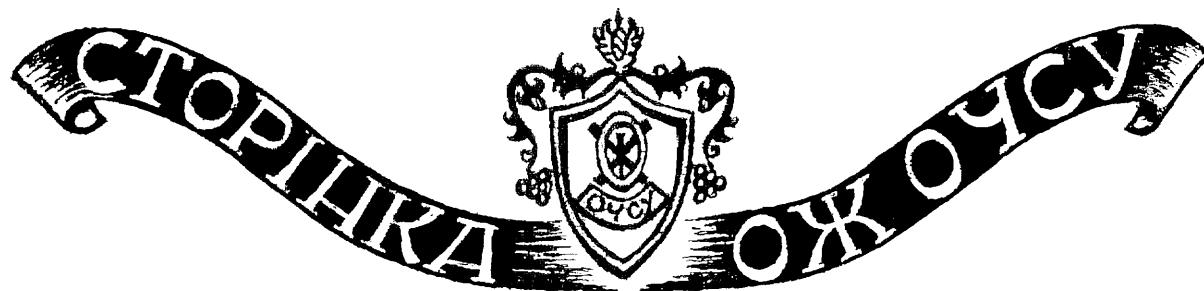
Першим був Міна Схимник, який провів довгі роки в пустелі, а пізніше керував Церквою до 1971 року як Папа Кирилл VI. Другий був наступником Кирилоса, Антоніюс Суріяні, який тепер є головою Церкви як Папа Шеноудо III. Перед тим, як стати монахом, Папа Шеноудо був учителем недільної школи. Навіть тепер він кожного тижня на цілий день іде в пустелю, де проводить час в медитаціях і молитві.

Раб Христа мав величезний вплив на Вбогого Матвія, якого копти вважають за Святого. Він пішов за голосом Христа, який казав: „Продай свій мастиок, віддай гроші бідним... і йди за мною”. Матвій продав свої дві просперуючі фармацевтичні крамниці, два авта, два будинки, роздав гроші бідним і 28 років тому пішов у пустелю. Пізніше він став вікарієм Патріярха в Александрії, а в 1956 році знову пішов у пустелю зі своїми двадцятьма учнями. Він написав 40 книжок на теологічні теми. Тепер він розбудовує монастир св. Макаріоса.

(За „Таймом”)

Свобода подібна до повітря, яким ми дихаємо. Ми його не бачимо, не чуємо, не відчуваємо його запаху. Але без повітря ми задихаємося.

Гарт Генріхс

Мирослава Ласовська

НАША ЄДНІСТЬ, МОЛИТВА І ПРАЦЯ — НЕСКОРЕНІЙ УКРАЇНІ

Сучасність — це переходовий стан до майбутнього. Сучасність — це наслідок минулого. Немає наслідку без причини, кожна річ має своє народження в причині.

Сучасний стан, в якому перебуває Україна, як також стан, в якому перебуває наша еміграція, для нас, українців і українок, не надто оптимістичний. Кажу „для нас”, бо для наших віковічних ворогів він ще надто добрий, і тому вони стараються його погіршити. Для нейтральних, які мало чо про нас знають або мають фальшиві інформації — він посередній.

В жіночому організаційному русі сучасний стан це наслідок праці українського жіноцтва в позитивному й негативному розумінні поодиноких явищ. Позитивне явище — ми сьогодні напередодні III Конгресу СФУЖО, ми відзначаємо 28-мі роковини дозрілого, державницько-го думання наших чільних жіночих провідниць, які не то зрозуміли потребу загального об'єднання, але й піднялися того діла, з'їхалися з різних країн світу до Філадельфії і створили надбудову жіночих організацій, створили СФУЖО, через яку ми діємо назовні, перед цілим світом і в якій координується громадська праця. Складові організації СФУЖО це збір добровільно об'єднаного жіноцтва, яке в громаді шукає шляхів для збереження своєї самобутності, для співпраці у вихованні нових поколінь, для збереження пам'яті про минуле, з якого вони вийшли, для збереження пам'яті про рідний край, з якого черпали фізичні й мо-

ральні основи буття. Складові організації СФУЖО мають у своїх програмах завдання служити своєму народові, що вони й виконують роками, а то й десятиліттями.

Український жіночий рух вступив в останню декаду столітнього існування. Вже в самому зародженні він мав не чисто емансипаційні, а загальнонаціональні цілі і, як такий, себе проявляв і проявляє донині. Здавалося б, коли так, то після довгих років праці наслідки мусіли б бути великі. Чи воно дійсно так? І знову це саме ствердження: для нас — ні, для ворогів — так, для нейтральних — їм байдуже. Чому ми особисто, щиро кажучи, невдоволені з висліду десятилітніх зусиль зорганізованого жіноцтва? Відповіді різні і їх багато, але одна з найважливіших та, що ми не бачимо конкретних наслідків праці для покращання долі нашої Батьківщини. В краю тепер неможливий зорганізований, вільний вияв думок і праці. За найменші прояви такого руху йде фізичне насильство окупанта. У висліді з-за дротів і тюремних грат простягаються до нас, у вільний світ, немічні руки і просять помочі. Це руки жінок, які не дають накинути на себе духовного ярма. Чи в силі ми дати їм поміч?

Повернуся до негативних рис нашого зорганізованого жіночого руху, а саме коли б усе жіноцтво з'єдналося в одній дії для спільноти акції, то вислід такої акції був би величезний. Та біда в тому, що коли ідея чину виходить із однієї організації, то друга організація, із престижевих мотивів, не підтримує його, і тим самим чин, запланований для всього жіноцтва, не має належного успіху.

На щастя, не приходиться мені говорити про поборювання одних організацій другими. Це

Доповідь, виголошена з нагоди Дня СФУЖО в Нью Йорку 24-го квітня 1977 р.

велика річ, що в жіночому зорганізованому русі такого явища майже немас. Не беру під увагу спорадичних випадків, які час від часу виявляються з причин непоінформованості, а не злой волі. Великою хибою еміграційного жіночого руху є те, що бракує десятків тисяч жінок, які стоять осторонь всіх організацій. Несвідомим жінкам можна вибачити, але не можна вибачити освіченим, які знають силу зорганізованого руху і з егоїстичних причин уникають організаційної праці.

Хто і як має переконувати тих жінок, для яких особисті амбіції і матеріальні вимоги над усе? А час не стоїть. Простягнені до нас руки з України в безсилі можуть упасти. Також усе жіноцтво у вільному світі мусить об'єднатися для помочі поневоленій Батьківщині. Коли хто й зробив мильний крок, хай не соромиться завернути на правильний шлях. Ознакою мудрих людей є вміння бачити свої хиби. Одніцем можна робити добру роботу, але наскільки легше працювати в організації.

Кожна організація працює на своїх периферіях, кожна з окресленою дією і добивається успіхів. Та чи з того позему, який є платформою для виступів перед світом, можемо добитися зміни для нашої уярмленої Батьківщини? Сила жіночого руху в завершенному її об'єднанні у СФУЖО. З цієї світової платформи українська жінка ставить вимоги світові, ознайомлює його не з феміністичними проблемами, а з проблемами „жити чи не жити” її народові. Українська жінка на еміграції не плаче перед могутніми. Світ був і є байдужий до тих, що плачуть. Пан з ласки і з погордою кидає милостиню жебракові, при тому бридиться доторкнутись рук жебрака. Світ рахується тільки з сильними.

Українські жінки відкинули думку, що політика жінці не личить, мовляв, політикою хай займаються чоловіки. Одною з причин такої постави жінки є факт, що чоловіки багато пізніше зуміли створити світовий центр — СКВУ, як жінки світовий центр — СФУЖО. Чоловіки соціально, політично, релігійно більше розбиті, ніж жінки. Чоловіки не мають чисто чоловічих організацій. Абсурдно виглядає, що складові організації СКВУ це організації, в склад яких входять чоловіки й жінки, тільки що чоловіки здебільша їх очолюють, не важаючи

на рівноправність жінок. Таким чином, коли СКВУ, центральний орган всіх зорганізованих українців у світі, очолили в абсолютно переважаючій більшості чоловіки, українська жінка має найкращу можливість світової дії з платформи не СКВУ, а СФУЖО. В різномірних видах її праці на чільне місце вибивається політична дія.

Політика — це мистецтво керувати державою, політика — це діяльність для досягнення громадської чи суспільно-державної мети. Політичні тенденції жіночих організацій в краю старалися спаралізувати москалі і поляки. Жінка йшла у підпілля. Ніяка ворожа сила не могла вдергати українську жінку від служіння своєму народові. Ідею праці для народу вивезли українка і на еміграцію. Зріле думання нашого провідного жіноцтва довело до створення жіночих організацій по цілому світі.

Прийнялася думка, що кожна еміграція самоліквідується і тим самим наша еміграція також увіллеться в народи країн поселень, а наші зусилля — це самообман, заспокоєння сумління. Так кажуть резигнанти, які хоч і працюють на громадському полі, але без візії майбутнього. А наша візія майбутнього? Перед нами візія самостійної України. Чи це візія утопічної держави з політичним і суспільним устроєм Томаса Мора, що не хотів визнати духовної суверенності Генріха VIII, як ми не хочемо визнати суверенності Москви? Ні! Не утопічну Україну вичаровуємо собі тут, здалеку, з-за морів, а повну снаги до життя і змагань, до героїчних подвигів, якою вона себе тепер проявляє.

Сьогоднішня активна постава духових провідників народу в Україні стверджує його святе прагнення до волі, а наше завдання у вільному світі домогтися призначення прав для України, визнання її вільною, а не поневоленою державою. Україна протягом кількатисячолітньої історії пережила наїзди різних народів. Що вдержало її живущою? Що відроджує дух нації? Здавалося, після нападів татар чи після коліївщини Україна залишиться пустырем. Та ні! Вона відроджується сильна фізично і духовно. Вороги фальшують українську історію, нищать наукові і культурні надбання, умертвлюють народ або вдержують його у приниженні, рабстві. Сьогодні це чинять москалі, які ще

й досі не перестали бути номадами. Українці, осілий з-перед тисяч літ народ, зжився і полюбив свою країну, вся його історія зв'язана із землею, в могилах предків — свободолюбивих предків. Українці ніколи не були духовими рабами. Воля людини для українця завжди була святою. Цим пояснюється відмінність духа свободолюбивого українця від духа інших народів, це є і причиною відродження, вічного відродження українського духа, який не погоджується з тоталітарною системою.

Сьогодні на еміграції зустрічаємося з експансивним явищем не мілітарного характеру, а гуманного: „свобода людині!” В Україні свобода людини була річчю самозрозумілою. Свободолюбивий, предковічний дух українця став на змаг з потоптувачами людських прав, став на змаг з москалями, які звикли до наказної системи. Україна змагається, і ми мусимо їй допомагати. Чи під силу нам таке завдання? Сила ця у нашій єдності!

Гасло, яке поставило жіноцтво для III Конгресу СФУЖО, світле. Єдність, молитва і праця — три абстрактні поняття, це не конкретний виклик, якби, наприклад, було „Сті мільйонів Україні”. Єдність — це поняття, що його давно проповідували наші великі мужі. Князь Ярослав Мудрий, розділюючи державу між своїх синів, вказував їм на конечність єдності. Гетьман Іван Мазепа закликав до єдності. Видко, єдноти бракує нам і сьогодні, коли такий кліч СФУЖО поставило перед собою. Дивно і незрозуміло виглядає, що ми молимося по церквах „Боже, нам єдність подай!”, а єдноти немає! Молитва — це тиха розмова з Богом, який дав нам життя, розум, волю. Якщо справді в наших молитвах просимо Бога єдності для українського народу, то ніяким чином незрозуміла річ, що вона між нами відсутня! А може молитва наша нещира? А може це їй не молитва, а голослівна, змеханізована фраза, що сутін у ній добавити нам тяжко? А раз воно так, то це вже не молитва. Справжню молитву Бог ви слухає!

Будьмо щирі перед собою, не перед Богом, бо Бог кожну думку в її зачатті розуміє. Кожна причина має своє існування поза собою. Якщо незгода — то причина її у нас самих, а пряний наслідок незгоди — наша слабість.

Світ на новому етапі, етапі шаленого технологічного розвою. А де ми, горстка у тому вільному світі? Поодинокі наші люди займають чільні становища, допомагають розвиватись країнам наших поселень, але вони виступають як громадяни даних країн. Свідома українська мати виховала на еміграції сильне, гарне покоління, як, об'єднане спільною ідеєю, могло б великою мірою причинитися до визволення України.

Сучасний стан — це наслідок минулого. Теперішність — це потенційний стан майбутнього. Сміливі, творчі люди дивляться з відвагою в майбутнє. Гляньмо і ми з піднесеним чолом у прийдешність із свідомістю, що вона залежить від сьогоднішнього нашого стану. Клич, який поставило СФУЖО для III Конгресу, хай не залишиться фразою. Не заведім тих, що кличуть нас посестрами, що надіються на нас. Сміливі, чисті духом, об'єднаймося в спільній, щирій молитві, яка поведе нас дорогою успішної праці для помочі Нескореній Україні.

„ГАРЯЧА ХВИЛЯ” УБИЛА В 1936 РОЦІ 4.768 АМЕРИКАНЦІВ

Хоча „гаряча хвиля” минулого літа перейшла по всіх стейтах, паралізуючи нормальнє життя країни, її далеко перевершило пекуче літо 1936 року, найгарячіше в історії ЗСА.

Близько 5.000 людей померло від задушливої гарячі, коли в деяких стейтах температура перевищила 120 ступенів Фаренгейта, винищуючи врожай і вбиваючи худобу. Врати від дієї спеки становили мільярди доларів.

Це стихійне нещастя ще більше погіршило економічну ситуацію в країні, охоплену Великою Депресією. Посуха і „Пиловий Котел” у середніх стейтах Америки обернули ці величезні райони на розпечено сковороду, з якої масово втікали фармери, залишаючи все своє добро напризволяще. Мешканці міст і сіл ще не знали електричних охолоджувачів. Асфальтові тротуари від діяння гарячі розтоплювались, як тісто на гарячій плиті.

У середині серпня 1936 року температура піднеслася до 121 ступнія в Північній Дакоті та Кензасі і до 120 ступнів у Південній Дакоті, Арканзасі, Оклагомі і Тексасі. Рекордово високу температуру зареєстровано в Індіяні, Меріленді, Мічігені, Міннесоті, Західній Вірджінії і Вісконсіні.

В Нью Йорку, де термометр Служби Погоди в Центральному Парку показував 125 ступнів, десятки людей почували в парках і скверах на траві та лавках.

У Філадельфії температура трималася на рівні 128 ступнів.

ДОКУМЕНТ №119 ВСІХ КІМ І КПІН

JERUSALEM

KOGOHAJHNM KPAIHAM I HAPQJAM

L'hepajipa Academia Praha etižní Ořechovna

Бнзаріон, "наркіз дакаха розі бекін міжнародній
хук хапотіб і бунпітагівій поїзд, аky ти хапотін
біліппарады я жоқарігенді білажыл ھەزايىخىلىقىن",
Опраհизаји 06.07.2019-жылдуккүн ھەزايىخىلىقىن
моторса یەتپۇرىخىم ۋەزىئەتلىكىلارنىڭ ھەزايىخىلىقىن
ئازى ىچىرىسىنىڭ Oprahizaiiit چۈنپەرىمىز ھەزايىخىلىقىن
65-йилدا گىيەپەننى ھەزايىخىلىقىن گەرالپاكس ھەزايىخىلىقىن
бىلەجىخىن تەپتۆپىن, а 65-йилدا ھەزايىخىلىقىن
ھادижىنىңىچىق 10 ىپارى گەوەي ھەزايىخىلىقىن.

MAHON ha yrazi piñuyatichu nrajerihy hapo-
jaman city a Xappy Oprahiaauji OGeethanhix Ha-
jün me paa mitibepantu bipy a ocobni upa-
ak Bejjinkx, tak i mazinx, i mo6 emganta eom-
pihony posantokoi ta kpanomy kantibociony
CBIOMA horegen etrapeden ymornin etrapeden-
hocca n' jogpoyaty, mphinx i upykhix hiphoh-
cun, gasoranhix ha momai mphunumha pihinx
carphoxi momain n' mohopekahnha mohopekahnha
i ochorhinx eoboih jura eexi jnouen, he3ajekho
B3NAHAIHN mazke gasakahna boji cephel ychix
tihazahnhix hapoib i Bnphimajhy pogno, arky ti

Theepajha Academia

BITAFOHN 34607TA B OCTAHIX POKX BOJI
HE3AJEJHOCHT! BENHAGOON KIIPRICKO MUBRAJAHN
TEPNTOPIN! BN3HAJOGUN MUOPAS CUNJPHUH UNPAREH-
HA BOJI HA TUX TEPTOPIN!, AND TUE HE 34607TA
HE3AJEJHOCHT! MUCRGPMDHHTUH
TIEPEKKOHAHA, MU BCI HAPQAN MAOTB HE-
BIA EMHE NIPABO HA NOHRY COGOGY, KOPNCYBABA
CROEDO CYBEPHEHICHO ! HEJTOPOPKAHCICB HAUJOHABA-
HOI TEPTOPPIN!
YPOHNCITO IPOTOJIOUYE HEODXJHICB HE-
LAHDO N GEGYAMORHO MORKACHTN KPAJN KOMOHIAJHS-
MOBI Y BEIX NJO RBNJAK I UPOKBAK.

THEPEKOHADA, who suppose themselves to be
members of the royal family, and who are
descendants of the Emperor Meiji, are
nowly inhabitants of the city of
Tokio.

BRASHAIDIHN, who has given many lectures in Japan, has written a book on Japanese
language and literature, and has also written a book on Japanese grammar. He has
written several articles on Japanese literature and has published a number of
books on Japanese literature and language. He has also written a number of
articles on Japanese literature and language, and has published a number of
books on Japanese literature and language.

YCBJLJOMNBLUN spocraiori kohfjirktn, ari
mekhctn, rieb
tun hapOlam i ari cratohjiratb cepnoay sarpo-
sy eritobomy mnpobi,
3BAKAKIOHN ha rakjirny poto, aky bilitpe
Oprahiajia O6ejhahinx HaJin e monmoi py-
xori za hezajekhictb ha miJbjajhnx i hecamo-

З АРХІВІВ ЦАРСЬКОЇ ПОЛІЦІї

АВТОР "ГЕДЗЯ" І РЕВОЛЮЦІОНЕРИ-ЕМІГРАНТИ

Англійська письменниця Етель-Ліліян Войнич (дівоче прізвище Буль), авторка славнозвісної поетеси „Гедзя” (Овод) про визвольну боротьбу італійського народу в першій половині XIX стол., народилася 11 травня 1864 року в Ірландії. Закінчила берлінську консерваторію. На початку 80-х років заприязнилася з російськими та українськими емігрантами, особливо з С. Степняком-Кравчинським, і активно допомагала їм у їхній діяльності. У 1887-89 роках жила в Росії, де одружилася з учасником польського національно-визвольного руху В. Войничем. В 1895 році приїздила до Львова з нелегальною літературою, яку перепачковувалось через Галичину на Східну Україну і в Росію. Тут

2. Всі народи мають право на самовизначення; силою цього права вони вільно вирішують свій політичний статус і свободно розвивають своє економічне, суспільне й культурне життя.

3. Незрілість політичного, економічного й суспільного життя чи стану освіти не сміє ніколи бути причиною відкладення незалежності.

4. Припинити всякі збройні акції чи репресії супроти підвладних народів, щоб вони могли спокійно користуватися своїм правом на цілковиту незалежність, і шанувати недоторканість іхньої національної території.

5. Ужити негайних заходів на підвладних та несамоврядних територіях і на всіх інших територіях, які ще не добились незалежності, щоб передати всю владу народам тих територій без ніяких передумов чи застережень, згідно з свободно виявленою волею та прагненням, незалежно від раси, переконання чи кольору, щоб вони могли втішатися цілковитою незалежністю й свободою.

6. Будь-які намагання підливати частково чи цілковито національну єдність і територіальну недоторканість країни суперечать цілям і принципам Хартії Організації Об'єднаних Націй.

7. Всі Держави будуть вірно й точно шанувати положення Хартії Організації Об'єднаних Націй, Універсальної Декларації Людських Прав і теперішньої Декларації, на базі рівноправности, невтручання у внутрішні справи всіх Держав і пошани до суверенних прав всіх народів і до іхньої територіальної недоторканості.

познайомилася з М. Павликом та Іваном Франком.

Вивчивши російську та українську мови, Етель Войнич перекладала російських класиків, а також українські пісні на англійську мову. Її переклади творів Тараса Шевченка, якого вона називала поетом „країни Дніпра”, вийшли 1911 року в Лондоні з біографією Кобзаря.

Про діяльність революціонерів, з якими співпрацювала Войнич, розповідають докладні інформації, пересилані до Петербургу царськими поліційними агентами, які пінетрували цю групу.

Уперше привернула Е. Войнич увагу царської „охранки” ще під час свого перебування в Росії. Пізніше вона була вже під постійним наглядом Департаменту поліції. Архівні матеріали воскрешають трагічне життя революціонерів-емігрантів, їхні зв'язки і обставини, в яких творилася повість „Гедзя”, перекладена пізніше на мови всіх культурних народів світу.

Лише щасливим збігом обставин Е. Войнич уникнула арешту в Росії і повернулася до Лондону, де зустрілася з С. Кравчинським і під його впливом зайніялася літературною творчістю.

Сергій Степняк-Кравчинський (1851-1895), народжений на Полтавщині в родині військового лікаря, в 1874 році був арештований і після арешту втік за кордон. Брав участь у національно-визвольному повстанні в Герцеговині та в повстанні анархістів в Італії. У 1878 році нелегально повернувся до Петербургу, де був організатором партії „Земля і Воля”. 4-го серпня 1879 року вбив шефа жандармів Мезенцова і знову втік за кордон. Помер у Лондоні в 1884 році. Опублікував пропагандивні казки „Правда і кривда”, „Мудриця Наумівна”, „Казка про копійку”, роман „Андрій Кожухов” та ін. Виявляв великий інтерес до української літератури, зокрема до творчості Шевченка, і активно пропагував її. Листувався з Драгомановим і був особисто знайомий з М. Павливом. І. Франко називав його талановитим публіцистом і гарячим обронцем борців за свободу та поступ.

Коли Степняк-Кравчинський зорганізував у Лондоні англійське „Товариство Друзів Російської Свободи”, Етель Войнич стала членом виконавчого комітету цього „Товариства”. Вона ж була найближчою помічницею редактора Кравчинським журналу англійською мовою „Free Russia”. В помешканні Кравчинського вона зустрілася з польським революціонером Михайллом Войничем, який утік з Сибіру і на еміграції жив спочатку під ім'ям Івана Келчевського.

Транспорти революційної літератури висиланої до Росії часто опинялися в руках російської поліції. Емігранти, що поверталися нелегально до Росії, негайно потрапляли за гратеги. Пропадали листи

надіслані не тільки в Росію чи з Росії, а навіть з одної країни до другої. Час від часу емігранти зазнавали переслідувань місцевої поліції на доноси невідомих осіб. Усе це породжувало серед емігрантів тривогу і непевність. Виникали підозри, сварки...

Усію закордонною агентурою завідував від 1884 року урядовець особливих доручень Департаменту поліції Пётр Рачковський, що мешкав у Парижі. Розумний і енергійний, він нав'язав широкі зв'язки в усіх колах французького громадянства — політичних діячів, журналістів, а також поліції.

Щодругий день, а іноді й щодня Рачковський висилав до Петербургу найдокладніші звіти про революційну еміграцію, про її матеріальні засоби і настрої. Агентура Рачковського складалася з найманіх агентів-спостерігачів, а головно з шпигунів-провокаторів, що під виглядом революціонерів проскали в емігрантську колонію і брали активну участь в усіх справах еміграції. Про його успіхи не раз доповідали самому цареві. Проте, згодом, коли Рачковський безцеремонно поліз у „високу політику”, його відкликали з Франції і призначили завідувати одним із відділів Департаменту поліції. Він був одним з керівників здушення революції 1905 року.

В січні 1891 року Рачковський виїхав до Лондону, щоб встановити в Англії „спеціальне спостереження”, як писав він до Петербургу. Трохи пізніше він писав, що „главним зосередженням в Англії революційних конспірацій є „будиночок у віддаленому лондонському кварталі — 13 Grove Gardens, St. Jons, винайнятий Кравчинським, де з огляду на його тимчасову відсутність поселилися Волховський, Бурцев і Келчевський...” Кравчинський у цей час був в Америці, де збирав гроші на революційну пропаганду.

Занепокоєний Департамент поліції значно збільшив грошові засоби на лондонську агентуру і підніс число агентів. Встановлено, що Келчевський — це утікач з сибірського заслання — Войнич. У звідомленнях про Келчевського раз-у-раз згадується прізвище його дружини Етель.

23 вересня 1891 року Рачковський повідомляв Петербург про свої успіхи і про те, що внутрішнім агентам пощастило встановити найтісніший контакт з місцевою еміграцією, і що „вона є тепер під нашим повним контролем”.

Царські жандарми старанно оберігали своїх агентів. І досі невідомо, хто ж були вони ці „внутрішні агенти” Рачковського. Невідомо, хто сидів по руч за столом з Кравчинським, Войничем та його дружиною і зраджував їх...

Однак, двоє інформаторів, не з числа завербованих Рачковським, а ті, що самі запропонували свої послуги Департаменту поліції — відомі. Один із них, Болеслав Малянкевич, що проживав у Лондоні під ім'ям Віктора Вербицького, другий, особа надзвичайно дивна, Олександер Евеленко, що „працював” під ім'ям Вл. Сергеєва і виїхав як царсь-

кий агент до Нью Йорку, щоб наладнити шпіонаж серед емігрантів в Америці. Там він одержував гроші від Рачковського на ім'я Генріха Бодмана.

Щоб вивідати дані про емігрантів в Америці, Евеленко нав'язав листування з Келчевським та Степняком і копії всіх листів висилає до Петербургу. В 1893 році, коли В. Короленко відвідував Америку, його повсюди супроводив Евеленко. Лондонські та нью-йоркські емігранти з повним довір'ям ставилися до Евеленка, і Войнич писав про нього: „Ми дивимося на нього як на товарища, як на члена нашої організації...” З квітня 1893 р. Евеленко завідував уже книжковим складом Фонду Вольної Російської Преси в Нью Йорку, а пізніше став представником цього Фонду в Америці.

Евеленко пише до Петербургу, що він уживася всіх заходів, щоб припинити видавання „Свободної Росії”, і справді незабаром цей журнал перестав виходити. Призначену для Росії нелегальну літературу Евеленко або нищив сам, або висилає так, що посилки потрапляли безпосередньо в руки поліції.

Наприкінці 1894 року внаслідок ідеологічних розходжень Войнич відійшов від Фонду Вольної Російської Преси і заснував „Союз Книгонош”, що зрікався „вузьконаціональних та вузькотартійних поглядів” і ставив своїм завданням видавати й перевозити в Росію пропагандивну літературу польською, українською, жидівською, фінською, німецькою та іншими мовами „для всіх — штундистів, політиків і т.д.”

До нової організації прихильно поставилися Кропоткін, Степняк і декілька представників європейського соціалістичного руху. Допомогло й те, що люди, які поїхали для Союзу в Росію, виправдали покладені на них надії. Першим його виданням був „Відкритий лист до Миколи II” з приводу виступу царя перед земськими представниками.

Войнич просив Евеленка допомогти йому фінансово і для цього вислав йому збіркові листи. В листі до Евеленка Войнич пише: „Ви, мабуть, дивуетесь, зустрівши прізвище Штайна. Це — революціонер, який приїхав з Росії під час заснування Союзу, хемік, асистент університету, в повному значенні цього слова — бізнесмен, винахідник кількох речей, з яких одна — мило, що не вимагає терптя під час прання білизни. Його вже виробляють на одному з заводів Англії... Він пірнув з головою в Союз Книгонош і революцію, всі свої засоби віддає справі транспортування літератури... Штайн посилає Вам привіт. Дружина моя його не посилає, бо вона вже місяць як виїхала у справах Союзу...”

Справді, на самому початку 1895 року Е. Войнич виїхала з Лондону до Львова для організації транспортування нелегальної літератури через галицький кордон. В транспортуванні їй обіцяв допомагати Михайло Павлик.

Членами Центрального Бюро Союзу Книгонош були: В. Войнич, Етель Войнич і С. Штайн.

Національне питання, таке гостре для Росії, привертало увагу Е. Войнич, і вона була непримирена до великородзинного шовінізму.

Союз Книгонош незабаром припинив свою діяльність за відсутністю матеріальних засобів.

Щодо першого його видання, то один примірник „Відкритого листа до Миколи II”, надрукований у Лондоні, зберігся в справі В. Войнич. Надруковано його на тонкому папері в кількості 10.000 примірників.

Цей лист був випущений як проклямація 19 січня 1895 р. у відповідь на промову Миколи II, виголошенню 17 січня того ж року, в якій він назвав всякої роду спроби земських діячів у справах внутрішнього управління „безглазими мареннями”. Автори листа закінчували його таким зверненням до царя: „Ви перший почали боротьбу, і боротьба не зумуєть на себе чекати”.

Час від часу дехто з емігрантів починав підозрювати Евленка в подвійній грі. У 1898 р. в Нью Йорку відбувся над ним товариський суд за обвинуваченням у шпіонажі. Він був оправданий. І тільки в 1911 р. один із співробітників Департаменту поліції, який втік за кордон — Л. Меншиков викрив ролю Евленка, передавши емігрантам копії доносів „Сергеєва” в Петербург.

Постійні напади французької і англійської преси, підплачуваної Рачковським, змусили емігрантів виступити у власній обороні. Вийшов збірник статей і матеріалів про їх діяльність. В укладанні цього збірника найближчу участь брала Е. Войнич. На титульній сторінці книжки, що вийшла в середині 1894 року, поруч з іменами Степняка і Волховського, стояло нікому ще не відоме в Англії ім'я Е. Л. Войнич.

Повість „Гедзь” з'явилася в Росії у 1898 році. Український переклад у 1929 році.

Після смерті чоловіка Етель-Ліліян Войнич віддалася цілковито літературній творчості. Від 1920 року жила вона в Нью Йорку. Померла 28 липня 1960 року на 96-му році життя.

Б. С-ко

ІВАН ДЗЮБА ВИСТУПИВ В ОБОРОНІ О. СЕРГІЕНКА

Відомий літературний критик і автор праці „Інтернаціоналізм чи русифікація?”, засуджений за написання цієї праці, а потім звільнений за ціну прилюдного покаяння, — вислав листа до голови Верховного Суду УССР, Л. Якименка, заперечуючи участь О. Сергієнка в складенні праці „Інтернаціоналізм чи русифікація?”

Судові чинники закинули О. Сергієнкові співучасть у складенні згаданої студії на тій підставі, що на берегах одного машинописного примірника були дописки О. Сергієнка, які потім І. Дзюба включив у свій текст.

І. Дзюба вияснює в листі, що працю „Інтернаціоналізм чи русифікація?” написав він сам, з О. Сер-

гієнком ніколи про цю працю не говорив. З одним машинописним текстом цієї праці познайомився О. Сергієнко на квартирі З. Франко і там поробив свої замітки, які І. Дзюба використав, хоча, на думку І. Дзюби, ті замітки не суттєві, і вони не посилили тенденційності його праці.

На тій основі І. Дзюба підтримує клопотання про перегляд справи О. Сергієнка, закінчуєчи листа ствердженням: „Мені дуже тяжко усвідомлювати, що в той час, як мене, автора зазначеної праці, помилували і я перебуваю на свободі, одним з пунктів звинувачення іншій людині, однією з підстав тяжкого вироку її залишається мініма причетності до написання моєї праці”.

„МИР НАШИМ ДІЯМ І ВИУКАМ”...

У ці дні, коли в різних частинах земної кулі спалахують малі війни розпалювані Москвою, в дні, коли Захід і Схід посилено зброяться в обличчі загрози Третьої світової війни, варто пригадати „пророчі” слова Вінстона Черчілля, що їх він виголосив на зустрічі з Сталіним у Москві 18 жовтня 1944 р.:

„...Дружба ця (англо-совєтсько-американська—ред.) може врятувати цілий світ як у період війни, так і в мирний час і, мабуть, вона являє те єдине, що здатне забезпечити мир нашим дітям і внукам. З моєї точки зору, це мета, якої легко досягнути. Добри, дуже добри наші справи на фронти, дуже добра робота, що йде в запіллі, і чудові перед нами перспективи увічинити плоди нашої перемоги...”

„НОВІ ФІЛОСОФИ” — АНТИМАРКСИСТИ

Від ранніх 50-х років, коли екзистенціаліст Поль Сартр здивував інших лівих інтелектуалістів, виступивши з обороною сталінського режиму, чи не найбільше шуму наробыла в Парижі група молодих інтелектуалістів. Ця група виступила не тільки проти Сталіна, але й проти його вчителя Маркса, називаючи його вчення великим злом, а його ідеологію анахронізмом.

„Нові філософи”, як названо цю групу, відразу привернули до себе увагу своїми книжками і виступами на телевізії. Вони ще не здобули багатьох прихильників і навряд чи матимуть рішальний вплив на вислід наступних виборів у Франції, в яких пориватиметься до влади коаліція соціалістів і комуністів, якщо така коаліція взагалі оформиться.

Більшість із цих восьми або дев'яти „нових філософів”, молоді люди від 28 до 40 років, в недавньому минулому були марксистами-комуністами і брали участь в студентських заворушеннях у травні 1968 року.

Від 1975 року „нові філософи” видали 14 книжок, з яких дві стоять у Франції на списку „бестселлерів”. Хоч вони твердять, що поміж ними є великі розходження у поглядах, в головних ствердженнях вони сходяться: що марксизм не лише мертвий, але й дуже небезпечний в добі, коли всі інші філо-

софські системи XIX століття радикально змінюються і старіються.

Найбільш популярним і найбільш пессимістичним членом групи „нових філософів” є Берннард Генрі Леві, 28 років, редактор паризького видавництва „Грассет”, де й надано цій групі її називу. У своїй полемічній книжці „Варварство з людським обличчям” Леві твердить, що „революції є мітами”, і на доказ цього наводить Советський Союз, де марксизм зазнав краху, а держава стала „монстральною реакційною машиною”. Леві таврує марксистські ідеї, які у Франції проклали шлях до комуністичного догматизму, поширюючи наївну віру в неминучість людського прогресу. „Гіркою правдою є те, — пише Леві, — що світ заходить у глухий кут, а найбільшим винаходом ХХ сторіччя є концентраційні табори”.

Найстаршим і чи не найвпливовішим членом групи (40 років) є Андре Глюксман, колишній комуніст. Він уперше привернув до себе увагу інспірованою Солженициним книжкою „Кухар і людожер”, у якій аналізує філософію Фіхте, Гегеля, Маркса і Ніцше. Глюксман твердить, що іхня концепція, на яку спираються деякі сучасні уряди, контролюючи населення, поєднана з їх теорією про „хінцеву революцію”, яка має трансформувати суспільство, допомагає творити клімат, з якого постає тоталітаризм.

„Нові філософи” не є, звичайно, першими лівими інтелектуалістами, які викривають Маркса як „фальшивого бoga”. Андре Жід і Артур Кестлер, з-поміж багатьох інших, розчарувалися в комунізмі в обличчі сталінських „чисток” і нацистсько-советського пакту 1939 року. Глюксман твердить, що більшість таких екс-марксистів вірять, що „доктрини Маркса добри, але (советська) інтерпретація їх помилкова”. „Нові філософи” переконані, що марксистська ідеологія сама в собі є злом. На доказ цього вони цитують „ГУЛлаг архіпелаг” Солженицина. „Советські концентрації — марксистські концентрації є Авшвіц і інші нацистські катівні”, — пише Леві.

„Нові філософи” не розглядають капіталізм як альтернативу до соціалізму. „Між варварством капіталізму, — пише Леві, — і варварством соціалізму я все ж таки вибрав би капіталізм”.

СУД НАД СОВЕТСЬКОЮ ПСИХІЯТРІЄЮ

Советські психіятери на службі КГБ, встановлюючи діагнозу психічного захворювання дисидентів, часто приписують їм винайдену ними недугу „повзучої шизофренії” в супроводі „манії реформування суспільства”. Симптоми цієї недуги відомі тільки їм самим, але їхні жертви мусять покутувати такого роду діагнози місяцями, а то й роками ув'язнення в тюремних психіатричних лікарнях, так званих „психушках”.

В кінці 50-их років, коли Хрушчов заявив, що „в Советському Союзі немає політичних в'язнів, а є лише особи ментально нездорові”, послушні режимові психіятери почали масово застосовувати у відношенні до інакшодумаючих діагнозу „повзучої шизофренії” з усіма наслідками, що з цього виходять.

Останніми роками, з приїздом на Захід висланих з СССР дисидентів, світ довідався про численні жертви советської психіятрії, які переходят у „психушках” найжорстокіші форми „лікування”, що часто приводить їх на межу справжнього божевілля. Ці вістки викликали широку хвилю обурення, але Світова Асоціація Психіястрів на своєму останньому з'їзді в 1971 році уникнула цього дразливо-го питання.

У вересні місяці на з'їзді в Гонолюлю — читаемо в „Таймі” — група психіястрів підготувала резолюцію із засудом советської психіятрії. Наслідки голосування були жалюгідні: 90 до 88 проти резолюції. Проте, учасники з'їзду більшістю голосів ухвалили створити постійну комісію для дослідження політичних маніпуляцій, роблених психіятра-ми будь-де в світі. Советські делегати не виступили з Асоціації, як дехто побоювався, а з кислими мінами прийняли цю пропозицію. Московський психіястр заявив: „Це не диво добитися більшості в два голоси після того, як мільйони долярів витрачено на пропаганду”.

Фактично висліди голосування були результатом добре організованих шестиричних зусиль відвернути увагу Асоціації від дійсної ситуації в ділянці советської психіятрії. Британський психіястр Сідні Блок і британський політичний науковець Пітер Реддівей у своїй недавно виданій книжці „Психіатричний терор” наводять понад 200 випадків брутального порушення лікарської етики советськими психіятерами. Тридцять чотирьох советських дисидентів включно з лавреатом нобелівської нагороди Андреєм Сахаровим підписали звернення до Асоціації із закликом затаврувати советську психіятрію, застосовувану на зло людини. На конвенцію в Гонолюлю прибули кілька дисидентів, між ними Марина Волханска, яка продемонструвала перед учасниками конвенції „блій спісок” советських політичних в'язнів у психіатричних лікарнях і „чорний спісок” психіястрів, які їх туди запроторили. Волханска, яка від 1975 року живе в Англії, звернулася до делегатів із закликом „допомогти сотням советських психіястрів, які мусять доконувати злочин лише тому, що не мають відваги сказати „ні”.

30-членна советська делегація бойкотувала дебати в справі осуду советської психіятрії. Після того, як український математик Леонід Плющ виступив на пресовій конференції з розповіддю про тортури, яким його піддавано в „психушці”, советський делегат Бабаян, дивлячись в очі присутнім, заявив: „Плющ — ментально хворий. Тепер, коли він живе

на Заході, ви зможете в цьому переконатися. У нас не було жадного випадку, коли психічно здорову особу тримали б у психіатричній лікарні".

Найбільшим аргументом советських делегатів було: „Як ви можете ставити під сумнів діагнози ментально хворих пацієнтів, не перевіривши особисто стану їх здоров'я і не запізнавшися з історією їхньої недуги?"

І так, побоюючись, щоб советські психіатри не виступили з Асоціації, аранжери конвенції звели майже нанівець пекуче питання зловживання психіатрії в Советському Союзі.

СТРАХИ ВЕЛИКИХ ЛЮДЕЙ

Деякі славні історичні особи відчували нелогічний страх перед речами, що їх загально вважається цілком безпечними.

Наполеон, який не раз безстрашно дивився в обличчя смерті, був жертвою галеофобії, тобто страху перед котами. Він також боявся числа 13. Один з його довголітніх друзів пригадував, що страх Наполеона перед числом 13 був сильніший за нього самого. Але ще більше боявся Наполеон п'ятниці. „Я ніколи не починаю важливої справи в п'ятницю", — казав він цьому другові.

Президент Ендрю Джексон поділяв страх Наполеона перед п'ятницею і завжди уникав в цей день розпочинати будь-який проскт.

Джонатан Свіфт, автор „Подорожей Гуллівера", терпів на антропофобію, тобто боязнь людей. Одного разу Свіфт провів цілий рік не говорячи ні з ким.

Англійська королева Єлизавета I боялася наближення старости. Останні двадцять років свого життя вона не заглядала в дзеркало.

Люїс Каролл, який написав казку „Аліса в країні чудес", дуже любив дітей і старанно уникав дорослих. Коли йому приходилося говорити з кимсь із дорослих людей, він починав загикуватись.

ЧОТИРИ КОНВЕРТИ АДУК

Дотепер АДУК у Америці, змагаючись із фінансовими труднощами, видав чотири пропам'ятні конверти з написами українською та англійською мовами: Шевченківську — з пам'ятником Т. Шевченкові у Вашингтоні; на тему „Нескорена Україна" — з мапою України й ін. країн та поясненнями, що УССР — це колонія Москви без власного уряду, армії, пошти і т. д.; конверту, присвячену пам'яті великого Митрополита УКЦеркви Кир Андрея Шептицького з інформацією про переслідування Москвою усіх українських Церков; конверту, присвячену Нескореним Українкам, з портретом Стефанії Шабатури і уривком із листа українок-політв'язнів до ОН.

Конверти на тему „Нескорена Україна" пересла-

ні до Югославії та Болгарії (Спілці Письменників), понад 50 роздано на світовій виставці у Монреалі „Людина і Світ".

Ціна однієї конверти 10 ц. Крім роз'яснювально-пропагандивного значення, прибутки з конверт ідуть на покриття поштових видатків АДУК. Замовляти: АДУК, 136 Друга авеню, Нью Йорк, Н. Й., 10003.

„НЕ ВМЕР, ТАК ЗМЕРЗ"

Підсоветські громадяни, які звикли слухати кожного вечора через усі радіоприймачі лише мелодію советського гімну, несподівано і на превелике диво почули наприкінці вересня хор московського Большого Театру зі словами цього гімну, яких не чули на протязі останніх двадцяти років. Такий довгий час був потрібний на те, щоб у тексті державного гімну викинути слово „Сталін" і застудити його словом „Ленін" і ще кількома словами. Власне в первісному тексті гімну всі „советські народи" „виховував" і провадив до комунізму Сталін, а тепер провадитиме і „виховуватиме" Ленін. Не вмер, так змерз, як каже мудре українське прислів'я.

Телеграфна Агенція Советського Союзу (ТАСС) заповіла, що тепер кожного дня по всьому СССР о 6-ій годині ранку і о 12-ій годині ночі всі радіовисильні виконуватимуть гімн із словами, апробованими Політбюром КПСС.

ПРО НАЗВИ І ЇХ ЗМІНИ

.... Ale повернімося на хвилину до назов.

Назви — це народне поетичне оформлення країни. Вони говорять про характер народу, його історію, його нахили і особливості побуту.

Назви треба поважати. Змінюючи їх в разі країнної потреби, треба робити це передусім грамотно, із знанням країни і з любов'ю до неї. Інакше назви перетворюються на словесне сміття, розплідник поганого смаку і викривають невігластво тих, хто їх вигадує.

Не можна називати міста так немилозвучно, що людям у них неприємно жити.

Прикладів можна навести багато.

Замість того, щоб місто, де жив український письменник Іван Франко, назвати просто і гарно „Франко", незgrabний перейменовувач придумав дати йому неоковирне ім'я „Івано-Франківськ".

Коктебель у Криму (до речі, гарне і легке ім'я) переназвали на „Планерське". Насамперед це не-грамотно. Якщо виходити зі слова „планер", то треба казати „планерне", а не „планерське". І що за закінчення — планерськ-е-е? До чого він стоється цей прикметник „планерське", що завис у повітрі без іменника? Це, очевидно, тасмниця наявіть для тих, що так назвав це дивовижне своєю суворою красою місце.

Порівняно недавно в Криму без ніякого розголосу і без узгіднення з населенням, а значить і без згоди населення поспіхом переназвали майже всі міста, села і селища, за винятком приморських.

В нових назвах немас їй натяку на природу або історію Криму. Новітня мала Криму рябіс незграбними, безособовими, а то їй просто безглуздими назвами ...

Познікали імена, зв'язані з життям в Криму багатьох великих людей. Цей випадок з перейменуваннями свідчить про відсутність первісної культури, зневагу до народу, до країни і, звичайно, про відсутність вигадки і уяви.

Ми будемо сотні років ламати собі язика на всяких Івано-Франківських ..."

К. Паустовський
(З „Книги скитань”)

Деякі науковці, що працюють над проблемами, космосу, переконані, що на далеких планетах існує життя. Істоти, що населяють ці планети, твердять вони, розвинули значно вищу цивілізацію, як „земляни”. Доказом цього є так звані „летючі тарілки”, що їх спостерігають в усіх частинах землі численні варти довір’я особи.

„Ми бачимо в інших зоряних системах планети, які мають атмосферу і всі інші умови для розвитку органічного життя”, — заявив д-р Джекоб Тромбка, планетарний фізик із Годдарського Центру Космічних Комунікацій.

Д-р Вулф, заступник голови Дослідної Програми для дослідження позаземного життя в Каліфорнії, який працює над спробами нав’язати комунікацію з іншими світами, заявив кореспондентові „Нешенел Енквасер”: „Цивілізації, що розвинулися на інших планетах, очевидно, далеко вищі за нашу. Доказом цього є те, що жителі цих планет спромоглися подавати сигнали через неуявно великі простири нашої галактики.

Д-р Геррі Руппе, голова космічного відділу Мюнхенського Технічного Університету в Німеччині і протягом десятьох років провідний експерт НАСА, який працює над проектами Місяця і Марса, заявив, що він „абсолютно переконаний в існуванні високоорганізованого життя в космосі. На багатьох планетах умови вповні сприятливі для зародження й розвитку органічного життя”, твердить д-р Руппе.

Усі експерти НАСА, що їх інтерв’ювали кореспондент, спирають свої висновки на численних фактах. „Наша галактика, заявив один із них, має мінімум сто мільйонів зірок. Понад десять мільйонів із цих зірок подібні до нашого сонця. Отже, якщо інтелігентне життя розвинулось на планетах, що творять систему навколо лише однієї із цих десятьох мільйонів зірок, ми можемо твердити про численні позаземні цивілізації. Це — виключена річ, що життя могло розвинутися лише на одній планеті у всесвіті — нашій Землі.

“ОЛЬГА КИЇВСЬКА” — НОВА УКРАЇНСЬКА ОПЕРА

На замовлення Корпорації „Українська Опера” в Америці, поет-лібретист Леонід Полтава і композитор проф. Ігор Білогруд у Чикаго працюють над оперою під назвою „Ольга Київська”, на 4 акти, 5 картин, з далекого минулого України-Руси. У опері будуть виведені кілька історичних постатей, між ними князь Ігор із Рюриковичів, поганський головний жрець Асмус, болгарська князівна Єлена Сондоке — майбутня українська княгиня Ольга, яка першою принесла світло християнства до Києва ще задовго до охрищення України-Руси. Дія відбувається в Україні і в Болгарії, у стародавній столиці Плескові-Плисці. Звідти український володар кн. Ігор уявив собі за дружину кн. Ольгу, котра походила з болгарського царського роду Симеонів (а не з московсько-псковського Плескова, як то твердить російсько-советська історіографія).

Опера „Ольга Київська” сповнена високого драматизму і закінчується поваленням народом статуї ідола Перуна. Розпочинається нова, християнська доба в історії України, що в ранньому середньовіччі висунула Українську Державу на чоло європейських держав.

Опинивши вперше на берегах Дніпра біля Києва, що мерехтів у вечірньому сонці на горах, кн. Єлена Сондоке — майбутня св. княгиня Ольга співає арію, в якій відбивається головна ідея цієї опери:

ОЛЬГА

Радісно піднесено

Хоча їй чужинка я,
Та рідним все здається,
Тремтить душа моя
І серце — птахом б’ється:
Ось Київ на горі,
Неначе перські взори,
Відбився у Дніпрі,
Як зорі в Чорнім морі,
І люди над Дніпром,
І лебединий голос,
І злотом-серебром
Аж дзвонити повний голос!

О, золоті поля,
О, небо, синє синє,
Слов'янська земля —
Вишнева Україно!
Тут — молоко і мед,
Тут — берег ічастя й слави ...
Іди ж, іди вперед
До Божої Держави,
До Вічної Держави
Іди ж, іди вперед!

На початках опери кн. Ігор інакше бачить своє головне завдання. Він — князь-потанін і легковажно кидає головному київському жерцею Асмусові: „Ти, жерцю мій, подбай про небо”. В тій арії кн. Ігор заявляє:

Я князь і воїн.
Русь моя —
Могутня і слаба.
Чекає нае столітня боротьба ...
... Я знаю, що нам треба:
Щітів на Царгороді,
Могутності Візантії нам треба!
Мечем Олеговим клянуясь,
Що я водно з'єднаю Русь! —

а на вимогу жерця Асмуса, щоб він, князь Ігор, не відступив від поганства і в тім поклявся на мечі, кн. Ігор заявляє:

Навіщо меч? ...
Шлюб із болгарською княжною
Я хочу, брате, брати, —
Не з її Богом!
Асмусе,
Скажи жерцям не бунтуватись!

Однак, до бунту таки приходить: каста, яка всіляко стримувала прихід християнства в Україну-Русь, не думала здаватися без боротьби.

В цій новій українській опері є багато масових сцен, зокрема веселі святкування Івана Купала з піснями, танцями, співом, перескакуванням через вогнища.

Опера „Ольга Київська” має бути завершена пізньої осені цього року. Три акти її вже закінчені остаточно, а для відшліфування окремих деталів композитор проф. Ігор Білогруд приїхав з Чикаго до Нью Йорку і кілька днів співпрацював з автором лібретто Л. Полтавою. Деякі частини цієї опери вже в стані вивчення солістами, наприклад, головну партію кн. Ольги вивчає оперова солістка Галина Андреадіс,

президент Корпорації „Українська Опера” в Америці, партію молодої дівчинки-княнки Веселки — солістка Нью Йорк Сіті Опери Марта Кокольська, партію кн. Ігоря — молодий операційний соліст Богдан Чаплинський, геройчний тенор.

За рішенням Мистецької Ради при Корпорації, до якої входять оперові солісти Тамара Лихолай, Володимир Карпинич, Богдан Чаплинський, реж. Михайло Яблонський, оперу „Ольга Київська” буде вперше показано на сцені в наступному театральному сезоні. Тепер мистецький колектив Корпорації готується до виступів у рамках „Фестивалю Української Опери” та одночасно підготовляє до вистав геройчу сперу Т. Шевченка — К. Данькевича „Назар Стодоля” — в ЗСА і в Канаді.

Для повнішої інформації, що означає створення і перший показ нової опери, подамо, що вимагає це від 50,000 до 55,000 дол. Українські пожертви подвоює Американська Рада у справах мистецтва.

Українська опера в окупованій Україні переважає не лише в стані мистецького занепаду, а й безоглядної русифікації. Є відомості, одержані через АДУК у Америці, що навіть у такому українському місті, як Ужгород, вже було кілька вистав українських опер накиненою московською мовою. В цім аспекті створення нової історичної опери за океаном набирає особливого не тільки мистецького, а й політичного значення.

Борис Б.

Від Редакції: Музичний автор опери „Ольга Київська”, композитор Ігор Білогруд народився 1916 р. на Полтавщині (як і автор лібретто, поет Л. Полтава, 1921 р. народження). Студіював у консерваторіях Києва та Гайдельбергу (за недавно померлого композитора Левка Ревуцького та видатних німецьких композиторів зі школи Гіндеміта). Написав симфонічну поему „Степ”, музику до „Лісової пісні” Лесі Українки, кантувату „Мазепиним шляхом”, кілька балетів, кантувату „Сонце свободи” — до слів поетки Ганни Черінь та ін. Живе в Чикаго, де викладає музику, друкується в американських музичних видавництвах. Член АДУК з 1977 р.

СКЛАДАЙТЕ ПАТКИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

ВИРИШЕНО ЗОРГАНІЗУВАТИ УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ В ЕВРОПІ

У серпні 1977, за ініціативою Педагогічного Осередку СКВУ в Мюнхені, відбулася Конференція вчителів українських шкіл з європейських країн. Конференція була зорганізована Координаційним Осередком Українських Громадських Центральних установ в Європі (КОУГЦУ) та Центральним Представництвом Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН) з участю Українського Вільного Університету. На Конференції продискутовано проблеми українського шкільництва в діаспорі і у висліді дискусії вирішено почати заходи для створення української гімназії в Європі, на взір тих гімназій, що їх мають мадяри, литовці та латиші в Німеччині, а поляки у Франції та Англії. Гімназія даватиме своїм учням повну середню освіту на рівні з красічими європейськими гімназіями та ліцеями, а в додатку українське національне виховання. Вона буде визнана урядом тої держави, в якій буде знаходитися.

Викладачами в гімназії стануть молоді, кваліфіковані педагоги з Німеччини, Англії, Франції та інших країн. Гімназія прийматиме учнів — хлопців та дівчат — з усіх країн після закінчення чотирьох клас початкової школи. Передбачається також, що деякі учні приїздитимуть до гімназії тільки на один рік, щоб добре навчитися української мови. Гімназія підготовлятиме учнів до вступу в університети.

НОВЕ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДИПЛОМАТИЧНУ МІСІЮ В ШВАЙЦАРІЇ

Передрукований нижче уривок з документа, написаного генерал-майором А. Голованем, військовим агентом царської дипломатичної місії під час Першої світової війни в Швайцарії. Звіт Голованя про роботу військового агента був не тільки звітом про його діяльність, але й довідником розвідкою роботи. Після закінчення Другої світової війни швайцарський уряд передав архів Голованя большевикам. Але Голованеві вдалося продовжувати свою діяльність і після секвестру — він спостерігав за „роботою” большевиків у Швайцарії і представників нових держав у Східній Європі. Коли Головань писав цей свій звіт польські і українські війська стояли ще на Україні. Цей історичний документ знайшов американський дослідник Альфред Еріх Сенч в Гувернному інституті і передав для опублікування редакції „Нового Журналу” в Нью Йорку. Нижче передруковуємо цей уривок, який може цікавити українського читача. — Ред.

**

... У Швайцарії, в першій з інших країн після Німеччини і Австрії, з'явилися і перші „дипломатичні” представники України, які відразу ж розвинули надзвичайно посилену діяльність.

Особливо сприятливі умови в Швайцарії змусили, як можна припустити, членів дипломатичних місій дивитися на представництва цих нових країн у Швайцарії як на головний центр, звідки керувалось роботою відповідних представників в інших країнах. Це припущення мотивується тим, що звичайно різні делегати і представники, що їхали до інших країн, зупинялися в Швайцарії, мабуть, для докладнішого ознайомлення з політичною ситуацією. В разі ж невдалої діяльності українського представника в іншій країні, коли положення цього представництва могло бути скомпромітоване, висилалося когонебудь із Швайцарії; так, напр., було з призначенням гр. Тишкевича в Париж, а останнім часом з відрядженням Василька з Берні до Берліну.

Про погляди й наміри усіх цих представників дуже часто вдається дізнатися від тих же швайцарських урядовців, з якими ці представники охоче діляться своїми міркуваннями, при чому, бажаючи прихилити в свою користь, допускають інколи занадто велику відвертість. Крім того, різного роду делегати, що їдуть до інших країн, звертаючись по дозвіл на переїзд, охоче розмовляють з урядовцями того чи іншого посольства або місії, звідки ці відомості доходять до нас.

Говорячи про роботу названих вище представників, треба сказати, що завдяки їхній інтенсивній діяльності і також великим грошовим засобам, їм пощастило притягнути на свій бік майже всю швайцарську пресу і прихилити на свою користь суспільну думку Швайцарії; під теперішній час всі швайцарські газети рішуче обстоюють сепаратистичні тенденції окраїнних областей Росії, а ідея Великої Неподільної Росії починає втрачати своє колишнє значення.

Протидіяти цій діяльності сепаратистів і взагалі боротися з ними, за відсутністю відповідних засобів, надзвичайно тяжко. А проте, така боротьба, в міру можливості, ведеться, і в цій боротьбі бере участь і військовий агент, бо багато представників як союзних, так і невтіральних країн нерідко звертаються до нього, щоб вияснити те чи інше питання, невірно наскільку сепаратистами. Найкращою зброяю в цій боротьбі є ті вартісні документи, які одержує Військова Агентура з областей Росії, незайнятих большевиками або від наших представників у Парижі...

СТАРОДАВНЯ МУДРІСТЬ

„Від дня народження вашої дитини, — повчав великий учений, — ви мусите привчати її обходитися без зайвих речей. Діти занадто люблять люксус. Вони мають негарні манери, не поважають авторитетів, не мають респекту до старших. Вони не вчаться доти, аж поки до їхньої кімнати не зайдуть батьки або вчителі. Які страшні потвори з них виростуть!”

Учений цей був Сократ, який написав ці слова незадовго перед своєю смертю в 399 році перед Христом.

„ПЕРЕВИХОВАННІ” ЗАХАРЧЕНКО І „ЗАЯВА ПОЛІТВ'ЯЗНІВ ЗОНИ 35”

І ще одному зламали хребет... Це — Василь Захарченко, який за „інажомислення” відбував пскарання в концтаборі ч. 35,^{*)} що про нього маємо докладні інформації з самвиданої літератури. Захарченко називає цей концтабір „відправно-трудовою колонією”, так, як колись ЧК переназвали на ГПУ, пізніше на НКВД, а тепер називають КГБ. Але суть залишається та сама.

У надрукованому в київській „Літературній Україні” (19 липня ц. р.) листі до редакції п. з. „Право бути чесним” Захарченко повчав своїх колишніх друзів-однодумців, зокрема І. Світличного і З. Антонюка, як бути чесним, як повернутися на шлях „советського патріота”.

З концтабору (Захарченко не пише, як довго він у ньому сидів) випустили його достроково нібито на прохання „тата й мами”, і тепер він знову в рідних Черкасах, де „вколоє”, очевидно, на заводі. „У колективі, де я нині працюю, — пише він, — мене зустріли привітні радянські люди, які своєю душевною добротою, делікатністю стараються допомогти мені увійти в ритм життя, відчути себе повноправним будівником комуністичного суспільства”.

Через зраду ставши „чесним”, Захарченко тепер порівнює „привітніх радянських людей” з „тими, з якими ще недавно спілкувався”. І знаходить разочу різницю: „Тут — оптимізм, віра в добро, висока моральність, там — упередженість, чорна ненависть до всього радянського, бажання всякими шляхами, на догоду зарубіжним антирадянським колам, нашкодити нашій країні”.

Хто ж винен, що його колишні однодумці і він сам збочили з єдиноправильного ленінсько-брежнєвського шляху і ступили на шлях боротьби з советським режимом? Захарченко не сумнівається: радіопередачі „Свободи” і „Вільної Европи”.

Виходить, Захарченко наслухався цих радіопередач і... спинився в концтаборі ч. 35. Але як описує він цю брежнєвську катівню! Просто

якийсь санаторій або будинок відпочинку! І людей там не морять голодом, як пишуть політзеки, і медичне обслуговування чудове, і умови праці надзвичайно сприятливі.

Лист Захарченка наскрізь фальшивий, і напевно не переконає він цим листом ні одного читача „Літературної України”, які знають советську дійсність, що її такими рожевими фарбами змальовує автор. Він не витримав таборового режиму і добровільно взяв на себе ролю того бика на різні, який веде під сокиру інших биків, а потім звертає набік, залишаючи їх на власну долю.

Не доглянули цензори Захарченкового листа тільки одну коротку фразу, яка розкриває суть його листа: „І хоч ще різні сумніви обсядали мене, я все ж поборов у собі душевну інертність і пішов до тих, хто буде комуністичне майбутнє”.

Концтаборові слідчі, „опери” та наглядачі можуть тішитися: вони „перевиходили” Захарченка. І колишній „інакодум” повернувся до „радянських людей” з тавром зрадника.

Дивним збігом обставин майже одночасно з статтею Захарченка в „Літературній Україні” з'явилася в Самвидаві „Заява політичних в'язнів зони 35”, де сидів Захарченко. Ось зміст цієї заяви:

„... 1-го серпня 1977 року — день протесту радянських політичних в'язнів проти нелюдських побутових умов, знущань, жорстокості, проти переслідувань інакшодумаючих.

Ми часто провадимо голодівки — в карцерах, в етапних вагонах, у звичайні, нічим не знаменні дні — в дні смерті наших товаришів, у дні незвичайних подій в зонах, 8 березня, 10 грудня, 1 серпня, 8 травня, 5 вересня. Ми надто часто голодуємо.

Дипломати, державні діячі укладають нові договори про права людини, про свободу інформації, про скасування тортуру... а ми проголошуємо голодівки, бо в СРСР всього цього не виконують. Ми голодуємо, хоч кожний день нової голодівки, іноді багатомісячної, забирає в нас безповоротно і без того наші мізерні сили, останки енергії. Голод це наш природний стан, що в кращі дні чергується з „ситістю” недоїдання.

Десь там виголошують промови, підписують

^{*)} Про концтабори ч. ч. 35 і 36 див. у вересневому числі „Вісника” уривок з книжки Л. Вудки „Психоцид у советських тюрях і концтаборах”.

протоколи, обіцяють — але у нас нічого не змінюється. Здані на власні сили, ми змушені голодівками протестувати проти все нового й нового беззаконня властей, проти репресій і обмеження наших прав.

Сьогодні якраз такий день, коли під дзенькіт різномовних промов високих переговорів ми й далі живемо у світі сваволі, за колючим дротом концтаборів. І тому сьогодні, 1 серпня 1977 року, ми складаємо заяву, що не відмовляємося від т. зв. протестних голодівок, не залишаємо цю єдину нашу зброю в боротьбі з нашими катами.

Рівночасно ми пропонуємо всім тим достойникам, порозуміння і договори з якими в питаннях гуманітаризму СРСР нехтує, використати наші протестні голодівки як ефективний засіб боротьби з беззаконням тоталітарного СРСР у галузі міжнародного права."

В. Ско

ЖИДІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ З СССР

Жидівський ньюйоркський тижневик „The Jewish Weekly” у своєму числі за липень 1977 р. подає, що за останніх 10 років — 1967-1977, — виїхало з Советського Союзу у вільний світ 113,495 жидів, себто 6.2% усього жидівського населення Советського Союзу за переписом населення з 1970 року.

Як подає той жидівський тижневик, візи на виїзд одержало 132,295 жидів, однаке до Ізраїлю прибуло за 10 років з Советського Союзу лише 114,892 жидівських емігрантів. За офіційною жидівською статистикою в одному 1976 році видано 14,138 віз на виїзд жидів, але лише 7,274 виїхало до Ізраїлю, а решта залишилася в Австрії, у Відні, з наміром виїхати до Америки чи Канади.

Відсоток жидів, які щороку виїздили зі Советського Союзу, а залишились у Відні, зростав щорічно. У 1973 році залишилось 4.2%, у 1974 році — більш як 4.5%, себто 18.8% у 1975 році вже 37.2%, а в минулім 1976 році 49.1%.

Більше як половина жидівських емігрантів з 1976 року, що походить з України, не хочуть поселюватись у Ізраїлі. „The Jewish Weekly” подає статистику, що 52.2% жидів походить в 5-ти головних українських містах. З Одеси 93.6% відмовилось іхати до Ізраїлю, з Харкова — 86.6%, з Києва — 80%, зі Львова — 72.5%, з Москви — 73.1%, з Ленінграду — 69.7%, з Кишинєва — тільки 15.5%, а з Чернівець ще менше — 8.9%.

ПІДТРИМУЙТЕ СВОЮ ПРЕСУ!

СЕКРЕТНА СОВСТЬСЬКА ЗБРОЯ НА ЗНИЩЕННЯ ЕТНІЧНИХ ГРУП

Едвард Трифонов, біофізик, який працював в Інституті Атомової Енергії ім. Курчатова в Москві перед тим, як виїхав до Ізраїлю, а тепер працює як заступник професора в Інституті ім. Байцмана в Регевоті, заявив, що в Советському Союзі провадяться секретні генетичні досліди для створення „расової бомби”, яка спроможна знищити ту чи іншу етнічну групу.

„Расова бомба”, твердить проф. Трифонов, має більш специфічне призначення, ніж біологічна зброя, бо може вигубити лише певну етнічну або расову групу замість нищити загальне населення.

„Можливості цієї бомби жахливі, — каже проф. Трифонов, — це зброя, яка може бути вжита для „вібіркового геноциду”.

Ця бомба може бути запущена секретно в формі подібних до вірусів часток, перенесених вітром в наперед визначені географічні райони, і діяння її нагадуватиме природну епідемію.

„Ніхто не знає, — заявив проф. Трифонов, скільки інститутів і лабораторій в СССР працюють над розвитком генетичної зброя, бо в советських умовах дуже легко приховати їх існування. В кожному разі, ціль їхня крайньо аморальна.

Інший колишній советський науковець, д-р Лев Тумерман, стверджує, що генетичними дослідами керує КГБ. Багато советських науковців, які працюють у цій ділянці, не знають, що вони підготовляють зброю для винищування небажаних Москві етнічних груп. Проте, якщо в Москві думають, що вони зможуть контролювати цю пекельну зброю, то дуже помилуються, бо це — самознищувальна зброя. Якщо виплеканням у лабораторіях „вірусам” удастся видістатися „на волю”, то вони можуть винищити все населення Советського Союзу.

**

ТРОХИ ГУМОРУ

РИБАК-ДИВАК

— Рибаче, рибаче, чому ти риби не зловив?

— Я був зловив її, та вона як закричить на мене, я й пустив її назад у річку.

Йому кажуть:

— Не може риба кричати, нема в неї голосу. — а він:

— Вона на мене пальцем посварилася.

Йому:

— Нема в неї рук.

А він:

— Вона як затупас на мене ногами!

— Чому, — питаютъ його востаннє, — ти все таки риби не зловив?

— Я був зловив її, та бачу, що в неї немає ні рук, ні ніг, ні голосу, от я й пустив її назад у річку.

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЧО-ПОЗИЧКОВА СПЛІКА
"ПЕВНІСТЬ" У ЧІКАГО

платити найвищу дивіденду від ощадностей, а саме:

- $5\frac{1}{4}\%$ від біжучих щадничих конт.
- $6\frac{1}{4}\%, 6\frac{1}{2}\%, 6\frac{3}{4}\%, 7\%, 7\frac{1}{4}\%$ та $7\frac{3}{4}\%$ від СЕРТИФІКАТІВ,
залежно від суми та часу, на який вкладається.

Передчасний вибір, чи ліквідація Сертифікату підлягає відповідним обтягненням.

- Кожне ЩАДНИЧЕ КОНТО є забезпечене ФЕДЕРАЛЬНОЮ УРЯДОВОЮ АГЕНЦІЄЮ ФСЛІК — до суми 40.000 доларів.
- Бажаєте купити дім, господарство (фарму), чи площеу, зверніться до СПЛІКИ за позикою (mortgagedom), яку одержите на дуже догідних умовах!
- КОРИСТАЙТЕ З УСЛУГ, ЯКІ ДАЄ СПЛІКА „ПЕВНІСТЬ“:
- ОСОБИСТИ ЧЕКИ (ЧЕКОВІ КОНТА) т.зв. „НОВ АКОУНТС“.
- ПЕНСІЙНІ КОНТА — IPA та KIO — на яких зложені гроші відтягається від прибуткового податку.
- ЩАДНИЧІ КОНТА „РІЗДВЯНИЙ КЛЮБ“ вже від 1.00 дол.
- ВОГНЕТРИВАЛІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНЬКИ.
- ГРОШЕВІ ПЕРЕКАЗИ — ПОДОРОЖНІ ЧЕКИ.
- ПЛАЧЕННЯ МІСЬКИХ РАХУНКІВ за воду, газ, електрику та телефон.
- БЕЗПЛАТНЕ НОТАРІАЛЬНЕ ЗАВІРЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.

За ІНФОРМАЦІЯМИ та ПОРАДАМИ у всіх ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ просимо звертатися особисто, або телефонічно з довір'ям!

Години праці:

Понеділок: 9 — 3 по пол.
 Вівторок: 9 — 3 та 6 — 8 веч.
 Середа: закрито

Четвер: 9 — 3 по пол.
 П'ятниця: 11 — 8 веч.
 Субота: 9 — 1 опівдні

932-936 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILL. 60622 tel. (312) 772-4500

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

**СТЕПТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
 "БУДУЧНІСТЬ"
 У ДЕТРОІТІ**

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВІДПОВІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСТОКІВ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІІ, ШПІТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Caniff
 Detroit, Mi. 48210 Hamtramck, Mi. 48212

Tel.: 843-5411

**ФЕДЕРАЛЬНА
 КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
 В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ, СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВІШІЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі. СПЕЦІЙЛНІЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ. Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{3}{4}\%$ дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення

до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)

FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
 Tel.: 914-965-8560

U. S. POSTAL SERVICE
STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND
CIRCULATION—Act of August 12, 1970; Section 3685.

1. Title publication: VISNYK — THE HERALD.
2. Date of filing Sept. 29, 1977. 3. Frequency of issue, Monthly, exc. July and August when Bi-monthly, not Monthly. 4. Location of known office of publication (Street, city, county, State, zip code): 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. 5. Location of the Headquarters of General Business Office of the publishers (Not printers) 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. Names and address of publisher, editor, and managing editor. Publisher (Name and address) Organization for the Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor, name and address: Vyacheslav Davydenko, 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. Manager Editor (Name and address): Ihnat Bilynsky, 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003.

7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owner must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Organization for the Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc., (No Stock Holders). Address: 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003. Ihnat Bilynsky — President (Principal Officers) 136 Second Avenue, New York, N. Y. 10003.

8. Known bondholders, Mortgagees, and security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgagees or other securities. (If there are none, so state). Name, address: none.

9. For optional completion by publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual). 39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates".

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publications named in Item 1 at the reduced postage rates presently by 39 U.S.C. (Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) Ihnat Bilynsky — President.

10. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual). The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes. + Have not changed during preceding 12 months. Have changed during preceding 12 months (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement).

11. Extent and nature of circulation.

A. Total no copies printed (Net Press Run) Average

no. copies each issue during preceding 12 month 17,150. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,600. B. Paid circulation. 1. Sales thru dealers and carriers, street vendors and counter sales 250. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 25. 2. Mail subscriptions. Average no. copies each issue during preceding 12 months 16,100. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,475. C. Total paid circulation. Average no. copies each issue during preceding 12 months 16,350. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,500. D. Free distribution by mail, carrier or other means. 1 Samples, complimentary, and other free copies. Average no. copies each issue during preceding 12 months 350. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 40. 2. Copies distributed to new agents, but not sold none. E. Total distribution (Sum of C and D). Average no. copies each issue during 12 months 16,700. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,540. F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. Average no. copies ea. issue during preceding 12 months. 450. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 60. G. Total (Sum of E & F — should equal net press run shown in A). Average no. copies each issue during preceding 12 months 17,150. Actual number of copies of single issue published nearest to filing date 1,600.

I certify that the statement made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): Ihnat Bilynsky.

**

Два лікарі з великим досвідом у лікуванні людей прогулювалися в парку. До них непевними швидкими кроками наближався старенький чоловік.

— Я думаю він має гострий артрит, — сказав один лікар.

— О ні, — сказав другий лікар. — Моя діагноза: ушкодження хребта з частинним паралічом стегна.

— Запитаймо його, щоб вяснити, хто з нас має рацију, — сказав перший лікар.

Але перше, як вони могли перевірити діагнози, старенький чоловік запитав:

— Панове, скажіть мені скоріше, де тут туалет.

"VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.

Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.